

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

HÖGMAN

GRUNDLAGD AV FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 4 JANUARI 1920.

HUVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.

RED.-SEKRETERARE:
EBBA THEORIN.

UNGDOM.
Av HENRY BUERGEL GOODWIN.

Mina levnadsminnen.

Av HELENA NYBLOM.

FÖRSTA KAPITLET.

Hågkomster från ett svunnet Köpenhamn.

UNDER LOPPET

av femtio år förändrar sig en stad märkvärdigt, när den är i tillväxt.

År 1840 var Köpenhamn ännu en liten gemtlig stad, som låg omringad av sina trädbevuxna vallar. Sedan de nu äro raserade, har staden flutit ut över landet och liknar alla andra moderna städer med hyreskaserner och ändlösa boulevarder. Tiden har fordrat den stora utvidgningen, det kan man icke säga något om, men det är dock med ett visst vemod man minnes det gamla Köpenhamn, som onekligen både var mera måleriskt och mera poetiskt än det nuvarande.

På den tiden kan man väl säga att Kongens Nytorv var stadens centrum. Utanför portarna började landet genast med de stora privata parkerna, där varest nu Österbro Boulevard sträcker sig. Lantställena förekommo blott sparsamt och upphörde redan nästan alldeles vid Charlottenlund, och de små byarna längst kusten: Taarbæk, Vedbæk, Rungsted, Hellebæk o. s. v. voro blott bebodda av fiskare, som om sommaren hyrde ut sina stugor till en eller annan köpenhamnsfamilj.

Marmorkyrkan stod som en ruin, då dess uppbyggande hade avstannat, och de jättstora marmorblocken lågo spridda på marken, omgivna av vilda blommor och buskar.

Vad som ännu i dag mest liknar det gamla Köpenhamn är Frederiksbergs Have och Söndermarken, fastän de många gatorna och alléerna på vägen dit ut icke existerade. Naturen intog ännu en betydlig plats i Köpenhamns utkanter. Nu ha människorna fått makten och gjort den till en larmande, orolig stad, som liknar många andra. Den gången hade man en känsla av, att alla köpenhamnare kände varandra, vilket naturligtvis icke var händelsen. Men de 130,000 människor, som Köpenhamn innehöll på 40-talet, stodo varandra dock en hel del närmare än de 670,000, som staden nu räknar.

Och vilka förändringar ha icke skett i människornas levnadssätt i detta halva århundrade! Nu är det telefoner, automobil, elektriska spårvagnar, som ange taktslaget för vårt liv. Förr hade man tid — numera har man icke tid.

Emellertid vill jag försöka samla mig i erinringar om vad som nu är förbi, och nedskriva det för dem, som ha intresse för det förflutna.

*

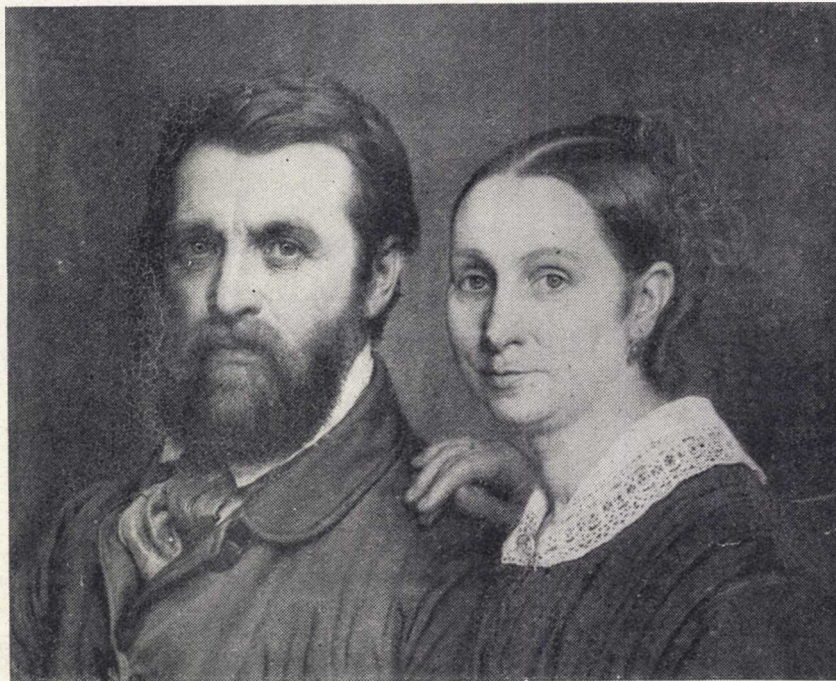
Jag föddes 1843 på Christianshavn, (vilken händelse ju var den märkligaste i mitt liv,

men som jag icke desto mindre alldeles icke erinrar mig). Det pågick just i det ögonblicket en svår eldsvåda i grannskapet, vilket min mor tydde som ett underligt omen.

Den första händelse jag erinrar ur mitt liv förskriver sig från mitt andra eller tredje år. Vi bodde den tiden på Bredgade, och i våningen över oss bodde ett par äldre fröknar, som hade fattat tycke för mig.

Jag minns icke alls dessa damer, men däremot har jag ännu känslan av det överjordiska inflytande de hade på min inbillningskraft. De brukade nämligen då och då hissa ned ett paket i ett segelgarntsnöre och låta det dansa utanför våra fönster. Att fånga dessa paket, som kunde vara rätt stora, och att öppna dem med darrande händer, var något högst underbart och spännande. Ibland var den ena tidningen vecklad utanpå den andra. Men innerst fann jag dock alltid en karamell, en liten kaka eller något annat oväntat gott, som hade flugit ned från himlen, och som slukades med största iver.

Jag minns också en sorglig historia från samma tidpunkt. En dag förde min mor till mig två små kattungar och berättade, att de skulle dränkas. Jag hade naturligtvis ingen uppfattning om, vad det betydde, men endast en hemlig känsla av, att det säkert måtte vara något mycket obehagligt. För att bereda de små djuren ett festligt nöje innan de skulle försvinna, placerade jag dem i en liten dockvagn, fodrad med röd sammet, och åkte länge omkring med dem på golvet.

Professor Jörgen Roed och hans hustru Emilie Roed (Helena Nybloms föräldrar). Efter en oljemålning av Jörgen Roed.

Från Bredgade flyttade vi till Kongens Nytorv och bodde i flera år i Salomonsens gård. Vår våning låg i gårdshuset, och från ett av våra rum hade vi utsikt till trädgården vid Thotts Palais. (Jag vet icke, om den ännu existerar.)

Vår granne var professor Lange, gift med en syster till Paludan-Müller och far till de tre söner, som alla ha gjort sig bemärkta, nämligen nervläkaren Carl Lange, konsthistorikern Julius Lange och Fritz Lange, som var överläkare vid hospitalet vid Middelfart på Fyen. Dessutom hade de en begåvad dotter, Therese, som sedan blev gift med en doktor Carl Benzen. Mina föräldrars våning var tämligen stor, och ett av rummen, som de icke hade användning för, hyrde de ut. Så länge jag minns, var det bebott av målaren Lundbye, som blev min första kära vän.

Jag inbillar mig, att jag minns honom tydligt och klart, men kanske beror det på, att jag ofta har sett på Skovgaard's utmärkta teckning efter honom. Den utfördes strax innan Lundbye gick i kriget och han är i soldatuniform.

Jag erinrar mig honom som en högre, vacker man med krusigt skägg och ett par allvarliga, goda bruna ögon. Han hade icke fyllt trettio år, då han dog, men mig föreföll han mycket gammal.

Mitt största nöje var att gå in till honom i hans rum och tala ensam med honom, och han förstod så utmärkt att tala med små barn. Han tog mig på knäet och berättade historier för mig eller sjöng kämpvisor, och ibland gav han mig presenter. En gång gav han mig en liten basrelief i gips, som föreställde Johannes Döparen och som han hade köpt av en italiensk gipsgjutare. Jag trodde, att denna basrelief var en stor dyrbarhet, och för att ingen annan skulle röra den, satte jag den bakom de långa nedhängande gardinerna i vårt förmak. Följden blev, att någon, som icke anade att den stod där, slog omkull den, så att den gick sönder.

Ibland fick jag tillåtelse att ordna Lundbyes svavelstickor och sätta dem alla med svavelspetsarna nedåt. Men detta fick min mor veta och blev rädd att jag skulle kunna göra mig något ont, då svavlet då för tiden var farligt att hantera. Därför blev jag förbjuden att besöka Lundbye. Ännu kan jag se honom den dag han kom i sin soldatuniform för att gå med i kriget 1848. Mina föräldrar visade sig upprörda på ett sätt, som jag icke förstod,

Iduns byrå och expedition,

Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonkont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:	Idun B, praktuppl. med julnummer:
Helt år Kr. 14:—	Helt år Kr. 18:—
Halvt år » 7:25	Halvt år » 9:25
Kvartal » 3:75	Kvartal » 4:75
4:de kvartalet » 4:50	Månad » 1:75

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text.	Utländska annonser:
45 öre å textside.	45 öre efter text., 50 öre
20 % förhöjning för	å textside, 20 % förh.
särskild begärd plats.	för särsk. begärd plats.

Lilla Helena till häst. Efter en teckning av J. T. Lundbye.

och ännu mindre förstod jag, då målaren Vermehren (den gången min fars elev) kort därefter kom hem för att underrätta oss om Lundbyes död.

Han föll för en dansk kula, som blivit glömd i ett gevär, som var uppställt bland andra i pyramid, och som han kom att stöta omkull.

Sålunda kom han aldrig med i kampen mot fienden. Mina föräldrar och Vermehren gråto mycket, och deras sorg var stor. Små barn förstå ju icke döden — lika litet som de stora. Och jag kan icke förklara vad det är för en särskilt fientlig känsla man har som barn gentemot döden och gentemot svår sjukdom. Man har samma känsla för dessa hemska makter som för något opassande, och man drar sig instinktmässigt tillbaka.

Lundbye försvann, men jag tänker alltid på honom som på min första kära vän, och han har efterlämnat ett oförglömmeligt intryck på mitt sinne.

När jag nu ser hans konst, förstår jag vilken djup och varm personlighet han har varit. Det förefaller mig, som om han är den av

alla danska målare, både döda och nu levande, som bäst har förstått poesien i den danska naturen. Hans ämnen äro ofta ganska enkla, och han skildrar med förkärlek utkanten av skogen, där man ser åkrarna och det böljande slättlandet breda sig. Men varje linje talar om, hur han har älskat denna jord. I det enkla och stora i sin konst påminner han mig om fransmannen Millet. Sällan, högst sällan, finner man en konst så fri från allt spår av pose som Lundbyes. Han affekterade aldrig naivitet, lika litet som hans teckningar och målningar voro en följd av för mycken reflexion. Han skildrade vad han såg och älskade och återgav det enkelt, spontant och poetiskt, därför att han var en poetisk människa. När man studerar hans teckningar, gläder man sig dessutom att iakttaga, med vilken säkerhet han har fört blyertsen. Materialet lydde honom så, som det blott lyder en mästare. Kanske stå hans teckningar ännu högre än hans målningar.

Med få undantag har ju den danska konsten alltid utmärkt sig mera genom skönhet och säkerhet i teckningen än genom färgverkan. Varpå detta kan bero, kan måhända en klok och opartisk domare utgrunda. Är det luften? Klimatet? Varje nation, liksom varje människa, har ju sin styrka i något särskilt. De danska målarna ha haft sin styrka i teckningen, och Lundbye är en av de bästa tecknare av dem alla.

Innan jag övergår till att skildra de många märkliga människor jag har känt i Danmark, vill jag först framkalla bilden av mina föräldrar, två människor, som voro högst olika vad karaktär och temperament angår, men eniga i sina sympatier och intressen.

*

Min far, målaren Jörgen Roed, var född i Ringsted 1808 i en mycket anspråkslös familj. Fadern var av bondsläkt och hade åkeri, samt ett litet brännvinsbränneri. Till gården hörde också litet avelsbruk ute vid Kjærehave. Modern var nog också av bondsläkt. Hennes flicknamn var Ellen Jensen. Hon var en begåvad kvinna, men en ovanligt anspråkslös natur. Hon hade sin egen uppfattning av saker och ting, men talade endast föga. Jag minnes ännu hennes milda stämma som gammal. Fadern var allmänt ansedd för sin ärliga och pålitliga karaktär och blev vald till rådman. Utom min far, som var den äldsta av barnen, fanns där fyra döttrar, som alla dogo ogifta, tre av dem vid hög ålder. Barnen blevo uppfostrade till arbetsmänniskor med sträng ansvarskänsla, och de ha alla i sitt liv visat, att deras barnalärdom aldrig blev glömd.

I fars barndom rådde penningebekymmer för att icke säga fattigdom i hemmet. Hela landet var utarmat och utsuget av kriget med England och stormakternas strid, vari det var invecklat, och varenda man led därunder. Det gällde att hjälpa statskassan, och till och med de fattigaste familjer bidrogo med sin skärv. Sålunda också Jörgen Roeds föräldrar. Vad som fanns i huset av koppar- och silversaker blev uppoffrat för att smältas ned till pengar för det allmänna bästa.

Barnen måste nöja sig med det minsta möjliga. Min far har berättat, huru det fanns en låda full av brödkanter, som han och hans systrar blevo hänvisade till, om de i otid klagade över, att de voro hungriga.

Men detta Ringsted-hem älskade min far med en stark och trofast kärlek.

Först var det den gamla gården, och sedan, då familjens inkomster förbättrades, den nya gården uppbyggd på samma ställe. Och då

Lilla Helena med sin bror Holger. Efter en teckning av J. T. Lundbye.

slutligen också denna gård kom i främmande händer, och de tre ännu levande systrarna flyttade in i en hyrd våning, återstod i alla fall Ringsted att hålla av. Det var Hovmarken med utsikt långt ut över det rikt odlade landet. Det var kyrkan med kungagravarna; det var den vackra gamla kyrkogården, där så många av hans kära lågo begravna, ja, det var, med ett ord, *fädernejorden*, som ständigt hade samma attraktion för Jörgen Roeds trofasta hjärta. Han älskade den till sin död, och han har visat det i sin konst genom att ofta välja ämnen från det gamla barndomshemmet.

Den nya gården, som senare blev uppförd, var ju rymligare och finare, men den gamla var så rolig med sitt höga tak, sina låga rum och osymmetriskt insatta fönster. Man åkte in genom en port, liksom i bondgårdarna, med längor på alla sidor. Mitt på gården stod en brunn med vattentråg, där hästarna vattnades, och det är därifrån min far har målat: "Flickor vid brunnen".

(Forts.)

Helena Roed vid 8 års ålder. Efter en teckning av Jörgen Roed.

Fru Emilie Roed. Ungdomsporträtt. Efter en målning av Constantin Hansen.

Hårläkemedlen — RA — DI — ON — Den bästa julgåva!

Radioakt. Vetenskapligt.
CHEM. ANST. IBIS, 11 Stora Nygatan, Stockholm.

Rikstel. 17076.
Allm. tel. 14629.

Obs! Mjällbildning och håravfall upphöra genast. Nytt hår även på skalliga personer, om hårrötterna ej döda. Pris pr flaska 6:—.
Grånad botas och förhindras. Pris pr burk 3:50.

Iduns pristagarinna för året.

Iduns kvinnliga Akademi
utser professorskan Ann
Margret Holmgren.

En av de mest skapande
och ledande inom den
svenska kvinnorörelsen.

"GAMMALDAGS FÖRFINING OCH revolutionär entusiasm", de två begreppen tillsammans låter Levertin stå som motto över bilden av ett hem som han i Livets fiender skildrar med öm pietet. Förenade borde själva begreppen få kallas livets bästa vänner, och hade de som syskon fått vandra hand i hand, i stället för att som främlingar sällan mötas, så hade jorden i dag ej visat en sådan fasansfull bild av missriktad och förbrukad människokraft, förtvivlan och förödelse.

*

Den gamla och den nya tiden möttes vid Ann Margret Tersmedens vagga på den gamla ärevördiga herrgården i Uppland. De skänkte, liksom féerna i sagan, den nyfödda sina bästa gåvor. Den gamla förlänade det ljuva, blida väsendet, den pliktrogna uthålligheten, den förfinade smaken för konst och kultur. Den nya tiden skänkte modet, det ärliga sanningskravet och hänförd strävan mot mål över och utom en själv.

Och gåvorna blevo väl förvaltade och skapade en sällsynt fin och stark personlighet.

*

Vid nitton år gifte sig Ann Margret Tersmeden med professor Frithiof Holmgren i Uppsala. Hon trädde då från det gammaldags aristokratiskt konservativa familjelivet på fädernegården ut i en helt annan värld, rik på nya tankar och rörelser, men också rik på arbete och krävande omsorger. Av hennes nio barn växte åtta upp och omkring henne samlades både den ungdom som läste och den som folkdansade och den som gjorde båda delarna. Hennes hem blev en fristad för dem som vågade tänka i tidens frågor och där dryftades och diskuterades så som det väl knappast gjorts vid Alma Mater sedan den tiden. Det var på det lysande och brännande åttio-talet.

Vid denna tid var det också som Artur Hazelius lade den blygsamma grunden till vad som en gång skulle bli storverket Nordiska Museet och Skansen. På en tid då de allra flesta gjorde narr av "den tokige doktorn, som för omkring och samlade selpinnar", var fru Holmgren en av de få som anade den framtida hans tanke gick till mötes. Hon ägnade saken sitt varma intresse och nitiska stöd och torde nu vara en av de äldsta av Nordiska Museets hedersledamöter.

Genom mångårig vänskap med Karoline och Björnstjerne Björnson och andra betydande personligheter i Norden fick Ann Margret Holmgren en vidgad och opartisk syn på de skandinaviska spörsmålen. Hon led av trycket av de nationella begränsningarna och första gången hon lät förmå sig att tala offentligt lär ha varit på ett kvinnomöte i Norge, då hon gav ord åt sin förhoppning om ett internationellt kvinnomöte, där, oberoende av land och ras, fria människor med glädje

och samförstånd kunde mötas på gemensamma idéers mark. Att fredstanken gått henne djupt i blodet är av detta redan givet. Hon ställde sin tidigt utvecklade skriftställartalang i de ideella idéernas tjänst och oräkneliga äro de artiklar och broschyrer hennes varma hjärta och flitiga hand sänt ut i världen.

Men det var i och med den kvinnliga rösträttsrörelsens begynnelse som Ann Margret Holmgren fick sin särskilda mission givet. Hon har mycket av apostel, utan att ha något av martyr, och till en av sina främsta ha för längesen Sveriges rösträttskvinnor korat henne.

Och hänförelsen för en stor idé har den sett, som en stilla skymningsstund fått lyssna till den blida röstens tonfall och ord om det kommande — som blir bättre än nuet och som ingen får vägra sitt dagsverke, då det gäller att bana väg. Den strålglasanen kring den vita pannan är återsken från en inre ljusvärld, som intet yttre mörker kan fördunkla.

*

Driven av entusiasm för kvinnornas upplysning och frigörelse åtog sig fru Holmgren

Gott nytt år

önskas alla våra ärade
läsare och med-
arbetare!

Iduns Redaktion.

självmant den krävande uppgiften som väckelse talare. Övertygelsen om kvinnans nödvändighet för samhällets väl var lika stark som rättskänslan och lika stark var vissheten om att nu var — trots allt — tiden kommen för medborgarkravet. Ingen tvivelsjuk försiktighet, inga avskräckande röster kunde hålla henne tillbaka. Ann Margret Holmgren har aldrig hört ett nej, då hennes eget trosvissha hjärta sagt ja!

Och hon for och hon kom och hon segrade. Hennes mjuka, intagande väsen, den ljusa och vackra tron på mänskligheten, den vädjande ömheten för de oförskytt lidande öppnade kvinnornas ögon och hjärtan för deras egen sak. Från hösten 1902 till våren 1906 var fru Holmgren ständigt på resor i vårt vidsträckta land — mestadels på egen bekostnad — hållande föredrag och bildande föreningar. Vintern 1903 blev det en lång ansträngande färd i Norrland från den ena orten till den andra ända upp till Kiruna, trotsande vintermörkret och kölden, de långa avstånden och de ovana förhållandena. För att nå människor togs gästfriheten var den bjöds. Än var hon gäst hos biskopen, hos borgmästaren, doktorn eller prästen, än hos en lärarinna eller annan arbetande kvinna, som bjöd henne sin enkla bädd medan värdinnan själv låg på några stolar. Flertalet av de kvinnor, fru Holmgren i städerna och ute i bygderna kommit i beröring med, har hon behållit i minne, väglett och uppmuntrat med brev och skrifter. Hennes korrespondens är oerhörd. Den når ej endast till Sveriges avlägsnaste hörn, den sträcker sig över alla de länder Världsalliansen för kvinnans politiska rösträtt förenar inom de fem världsdelarna. På hösten 1906, då det gällde slutresultatet av kvinnornas masspetition skrev fru Holmgren mer än tusen brev. Den späda, fina handen tyckes alltjämt outtröttlig. Den har, fast rösträttsfrågan är löst, ännu många järn i elden och elden räcker för dem alla.

Ann Margret Holmgren har varit en av de skapande och ledande inom den svenska kvinnorörelsen. Hon har ej varit huvudet i den meningen att hon stått i spetsen för någon organisation, hon har varit hjärtat. Det rika, varma hjärtat, som dragit så många tusenden in i kretsen och som räckt till för dem alla. Det har strålat ut en värme och en godhet, som ingen varit för obetydlig för att få del av och som givit människors sinnen den lyftning, utan vilken en själ är fattig om hon också vunnit hela världen. Därför hyllas Ann Margret Holmgren av de trogna skarorna som deras drottning, som med givmild hand slösat med sina skatter. Då på hedersdagen så många vit-gula standar sänkas inför henne, sker det med vördnad, tacksam beundran och hängivenhet.

ELLEN HAGEN.

Utbilda Eder till utrikesstenograf.

4-5 pers., helst med studentex., erh. på nyåret förstklassig utbildning i handelskorr., stenografi och maskinskrivning för sv., tyska och eng. språken. (Ev. end. sv.)
MARGA JOHANNESSEN, Examinerad lärarinna — Bankkorrespondent.
Bostad: Danderyd. A. T. 16. Malmörgsg. 3, 4 tr., Sthlm. A. T. 12908.

Carl Peter

Påhlssons
Teaterkonfekt
Högsta kvalitet.

Ett nytt litterärt memoarverk av högsta rang

Helena Nyblom: Mina levnadsminnen

offentliggöres i Idun 1920.

Den celebra författarinnan, vars sagor, lyrik och novellistik utgöra en bestående prydnad i Nordens dikt Konst, ger här i livligt berättande stil läs världen del av sitt livs erfarenheter, samtidigt som hon formar dem till en överblick av svenskt och danskt kulturliv under de senaste 50 åren. Som bekant dotter av den danske historiemålaren professor Jörgen Roed och sedermera maka till professor C. R. Nyblom i Uppsala har författarinnan vuxit upp och levat bland gångna decenniernas diktare, målare och

lärde och med många av dem knutit vänskapsförbindelser, vilket allt givit hennes levnadsminnen en stor intellektuell rikedom. De stå också som en glänsande avslutning på en fruktbar författargärning — ett stycke tidshistoria om tankens och fantasiens folk given med hennes skapartalangs bästa egenskaper, bland vilka humorn icke är den minst framträdande. Porträtt och andra bilder skola illustrera arbetet, vars offentliggörande begynner med den nya årgången.

Bland Europas ruiner.

Skildringar av det som spirar mot ny tid

Av EIRA HELLBERG.

Där kriget härjat och lämnat efter sig ödelagda städer, byar och gårdar, börjar i kraft av naturens eviga förnyelsedrift livet åter utveckla sig. De flyktade invånarna vända tillbaka, leta efter grundmurarna till sina hem och efter myllan på sina tegar. Det gäller att bygga och odla som förr i tro på en framtid av rättfärdighet. — Fröken Eira Hellberg, vilken i sin egenskap av journalist redan under krigsåren tangerade de olika stridsfronterna, befinner sig nu på en studieresa bland de folk i sydöstra och södra Europa, som drabbats av krigets gissel. I en serie illustrerade resebrev kommer hon att för Iduns läsekrets i den nya årgången framlägga sina intryck av de stämningar och impulser, som nu, sedan striden dött bort, behärska människorna därnere och skapa den nya folksjälen. Hennes livliga skildringsförmåga och energi att tränga in i förhållandena borga för att hennes strövtåg "bland Europas ruiner" bli av allra största intresse.

Som liljorna på marken.

Av HEDVIG SVEDENBORG.

Den för Iduns publik sedan länge bekanta författarinnan vill i denna samling verklighetsbilder framställa kvinnor ur olika klasser och levnadsförhållanden, men alla lika i den mening, att de icke lägga två strån i kors för att bidra till sin försörjning, utan anse det som helt naturligt att de bli omhändertagna av andra hela livet igenom — en sorts livsmartyrer om man så vill. "Man skulle kunna tro att denna klass av kvinnor vore utdöd i vår tid", säger författarinnan, "men det är alls ej fallet. Jag tror snarare att det ej finns någon familj, fattig eller rik, som inte har sin 'lilja' att dra försorg om."

Hemmens kamp för tillvaron.

En artikelserie från "tjänarnas förlovade land".

Av SARI IVARSON.

Fröken Sari Ivarson är en ung, i Amerika numera bosatt svenska, som av Idun uppmanats att samla material för skildringar om de husliga förhållandena i Förenta Staterna, vilka kunde komma den svenska publiken av husmödrar till goda. Där har utvecklingen gått snabbare än hos oss, men även vi äro inne på den väg som leder till industrialisering av hemarbetet och på vilken väg vid ett bestämt stadium problemet om den husliga arbetskraften måste lösas. Sedan dess har fröken Ivarson teoretiskt som praktiskt grundligt studerat dessa problem. Hon har genomlevat den kris i Amerika, som det stora kriget gjort akut genom arbetskraftens försvinnande från hemmen. Då hon nu börjar en serie artiklar i Idun över de husliga förhållandena i Amerika sker det i en tid, då problemet är högst aktuellt också hos oss. Säkerligen skola därför hennes artiklar läsas med intresse och utbyte av alla dem, som intressera sig för ett målmedvetet arbete för hemmens anpassning till tidens krav.

Ur en drömmares hågkomster.

Av FJODOR DOSTOJEVSKI.

Fjodor Dostojevski är ett av världslitteraturens största namn i nyare tid och hans verk översättas nu till alla språk i Europa. Liksom hans gestaltningskonst äger en spännvidd som knappast överträffas, är hans förmåga att se ned i människosjälen innersta underbar i sin visionära kraft.

"Ur en drömmares hågkomster" har aldrig förr funnits översatt till svenskan, varför vi tro oss förskaffa våra läsare en stor litterär njutning genom publiceringen av denna psykologiskt mästerliga prosadikt i en mönstergill översättning från originalet av Ellen Rydelius.

Idun är alltjämt vår främsta litterära veckotidning,

varpå ovanstående utdrag ur programmet för nästa år ger ett otvetydigt vittnesbörd. Vad beträffar Iduns romanbibliotek kommer detsamma att upptaga romanen "I lögnens rike" av Anna Wahlenberg, ett arbete, som avgjort kan räknas till författarinnans bästa. Tidningens skönlitterära innehåll blir i övrigt tillgodosett med skisser, noveller och lyrik från våra bästa pennor, ytterligare främjat av "Iduns julnummer", vilket gratis tillfaller samtliga prenumeranter. — Vidare skola spalterna bjuda på

artiklar och skildringar i olika ämnen samt ett rikt bildmaterial från dagskrönikans skiftande områden. För avdelningarna Köksalmanackan och Hjälpredan svarar fortfarande fröken Ida Norrby med sin kända och uppskattade erfarenhet på området.

Idun 1920 erhålles till följande oförändrade prenumerationspris, trots alltjämt stegrade framställningskostnader: Idun, helt år: 14 kronor, halvt år: 7:25; ett kvartal 3:75. Julnumret och postarvodet däri inberäknade. Lösnummerpris: 30 öre.

Pröva

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

TAPETKOMPANIET

Katarinavägen 7, STOCKHOLM

R. T. 9905. Telegr.-adr.: Tapetkompaniet.

Säljer bästa TAPETER över hela riket. Största sortering av modernaste in- och utländska kvalitéer till lägsta priser. Begär omgående prover från oss. Till landsorten mot postförskott eller efterkrav. Bästa inköpskälla för målare och större förbrukare.

Ett silhuettklipp ur vår yngsta litteratur.

Av Fil. D:r Torsten Fogelqvist.

FRAMFÖR MIG PÅ BORDET LIGGA sju små bokhäften, sex original och en översättning, av en ung svensk diktare. Jag har förut fiskat upp dem ur bokfloden, ett efter ett, artbestämt, luktat, fjällat, rensat och kastat i den stora grytan. Men nu har jag läst om dem lugnt och i ett sammanhang, inte för att vara up to date eller avge ett plikt-skyldigt kritikeromdöme, utan därför att det intresserade mig. Och dessa sju små böcker lysa som en sjuarmad ljusastake i ett rum, där skuggor bo och liksmed hamrar i väggtrimret. Små lågor ur ett öga, som sett djupt in i det fasornas, nödens och dödens skuggrike, som vi kalla livet och som vi trots allt älska. Det är lätt att se, vad som är gjutsömmar, kitt och skarv i *Dan Anderssons* diktning. Men det är lika lätt att se, att här är en, som skrivit med blod i bläcket och som haft en stark känsla av dikten fruktansvärda allvar, det allvar, som Ibsen en gång uttryckte med den bekanta strofen:

At leve — er krig med trolde
i hjertets og hjernens hvælv.
At dikte — det er at holde
domedag over sig selv.

Många författare börja med att dikta, innan de ha något att omdikta. Livet får så att säga komma på sladden. Ett vackert konsthantverk och en publiksuccès — se där deras ärelystnad. Andra nöja sig med att fotografera, vad de händelsevis råkat se — ett landskap, en grupp människor, en tilldragelse. Att skriva är att kunna använda kamera. Det gäller bara att ha en god kamera och en smula sinne för uppställning och arrangemang. I *Dan Anderssons* diktning går det upplevda före det diktade. Och det upplevda är mer än en ögats upplevelse. Händelserna ha slagit sin klo kring hans hjärta och hans inbillning. Han har säkert aldrig skrivit en rad "bara litteratur". Han skriver icke så mycket för publiken som för sin egen själ och det skrivna bär därför nödvändighetens prägel, icke tilltagets och tillfällighetens.

Man borde i allmänhet lämna diktarnas privatliv mer i fred, än vad litteraturens tullsnokar, lädspindlar och kroppsvisitanter för sed hava, och nöja sig med den inre visshet, som levande konst alltid skänker. Men det är i detta fall knappast någon indiskretion att presentera *Dan Andersson* såsom den, där varit med om åtskilligt, innan skrivklådan inställde sig. Han har varit kolare och timmerman i finnskogarna, han har seglat som sjöman och rymling över stora hav, känt olje- och prärielukten av emigranternas paradis, suttit på krog i Londons dockkvarter, irrat bland "avgrundens folk" i Whitechapel, sett Stockholms artistbohém på närmsta håll, gått igenom en svensk folkhögskola, med en selvmade maris ostillade reslust och upptäcktsfaror — och berest åtskilliga litteraturens kontinenter på självförvärvad språkkunskaps mödosamt hoptimrade farkost, idkat umgänge med mästare Eckhart och Dostojevskij, Bhagandgitas sångare och Rabelais, John Bunyan och Baudelaire, Kipling och Poe, anat den frid som övergår allt förstånd och smakat all tillvarons hemlösa oro. *Dan Andersson* är, om man så vill, en globetrotter, men inte på skryt, utan av drift och temperament. Hans livs- och litteraturvetande skänker ingen obruten helhetssyn — det är kaleidoskopiskt. Men hans kaleidoskop är betydligt rikare och intressantare än den lille litteraturoktors, som nyligen med rynkad näsa från sin pytiska trefot betvivlade, att bemålde *Andersson* visste

något om Kant eller läst Rabelais på original-språket. Kan man nu tänka sig ett pretiösare tjafs? Det äkta hos *Dan Andersson* bottnar just däri, att han aldrig ävlat att vara litterär, utan skrivit ur sitt hjärtas våldsamt kumulerade oro för att få andrum och luft. Det är på det viset den sanna konsten blir till. Att det sedan brister en del ifråga om stilkultur och kompositionsförmåga är en sak, som endast kan avhjälpas genom fortsatt umgänge med de musen, som för *Dan Andersson* så ofta tagit erinnyernas skepelse. Det finns emellertid hos honom tillräckligt av ursprunglig kraft både i stil och fantasi för att anmärkningarna på magister Beckmessers svarta griffeltavla skola te sig som småkråkor i marginalen.

Vid sitt första framträdande blev *Dan Andersson* som alla andra genast etiketterad som vildmarkspoet och proletärdiktare. Hans förebilder voro visst också klara — *Jack London* och *Maxim Gorki*. Få se, hur länge den kappsäcken ska få dragas med sina stadigt fastsmetade polettmärken, om också destinationsorten och utgångspunkten blivit helt andra. *Dan Andersson* har visserligen skrivit om vildmarken, men mer som tänkande människa än som jagande böss- och stövelman. Jägarsyner är hos honom medel, icke mål. Han har också skrivit om fattigdomens elände, men fortfarande mer som tänkande människa än som skönlitterär agitator. Han har i likhet med *Dostojevskij* snarare behandlat fattigdomens problem metafysiskt än politiskt. I berättelsen "De tre hemlösa" talar *David Ramm* om, att "dom lärde oss att utvecklingsläran var filosofi och att dom inbillade sig att dom löst uppkommandets gåta med *Darwin*". Och han tillägger: "Det gick jag och bröstade mig med ett helt år — dumheter — vad rör det mäj, hur eländet kommit till, jag bara finner ut att det är elände från början till slut. Och sen gäller det, sen gäller det, finns det nån väg ut?" Han talar också om socialismens himmelrike, som han lärde sig predika och tillägger: "Ja, saken är bra i och för säj, men jag tog den som en ny religion och den sprack för mäj". Det är *Dan Anderssons* egen grundsyn, en sant mänsklig syn. Gärna vetenskap och politik, bara man inte tror, att man med dem kan lindra hjärtats nöd, stilla hjärtats behov och lösa hjärtats gåtor. Problemet i *Dan Anderssons* diktning är att finna den rent mänskliga *Arkimedes* punkten i livets gränslösa oro, en punkt, från vilken man, själv fast, kan röra världen. Finns den, finns den inte? Det är den fruktansvärda frågan. Är Gud en verklighet, immanent eller transcendent, eller är han blott ett opiat, som för några korta ögonblick skänker den betryckte lugnande och lycksaliga hallucinationer? Med slika problem sysslar i allmänhet varken jägmästarlyrikern eller proletärfilosofen.

Dan Andersson började med att presentera bergslagens ödsliga finnmark, sitt eget barnsland med mörkt barrskogsallvar och rykande kolmilor, med hedendom och kristligt läseri i magiskt förbund, med sägner om röda brott och svarta spöken. Och han gjorde det som den, som känner varje sten och varje stig, varje myr och tjärn, vårången ur den smältande skogen, höstens fuktiga dimsläp över åsarna och milans och kojans andebefolkade vintermörker. Det är i dessa noveller och dikter (*Kolarhistorier*, *Kolvaktarens visor*, *Det kallas vidskepelse*, *Svarta ballader*) en blandning av nästan rått naturkraftig realism och fantasmagori, som osökt för tankarna

till *Edgar Allan Poe*, en blandning också av brutal verklighetsförmimmelse och bräddad poetisk känsla. *Dan Andersson* hör till de yngre diktare, som tillägnat sig naturalismens litterära metoder utan att låta sig klavbinda av dem. Som blecklampans bräckliga låga fladdrar i det mörka vinddraget genom kolarkojans öppnade dörr och stugans trasiga vindskammarfönster, fladdrar själarna i pusten av det okända mörker, som omger dem. Vilket alster av kulturmänniskans trygga inbillning och iakttagelse på lugnt avstånd är inte *Geijers* romantiske kolargubbe, som varken rades fan eller trollden, mot de kolare, som *Dan Andersson* delat bröd och vatten, finkel och fläsk med. Det, som vi hos barnet kalla mörkrädsla, lever kvar i dessa vuxna människors rysning inför gåtan och det okända. Vålnader efter oförsonade brott med blodig kniv, benrangelsmän och gula hungerspöken titta in genom alla springor i denna värld. Det finns bara tre sätt att hålla kuraget uppe: bibeln, brännvinet och fiolen. Med dessa vapen måste man föra en ständig kamp mot ångest, nöd och vanvett. Det finns bara två människor att riktigt klamra sig fast vid — trollkarlen *Karigo*, som med sin svarta lugg och sina svarta ögon går omkring och besvärjer de okända makterna, och läsarpredikanten, som församlar fattigdomens och räddhågans barn till bön och sång, tills talgljusens matta sken på svettbleka, tårda ansikten strålar som en reflex från ljuset kring härlighetens tron. Den som sett detta, sitter inte längre som bespottare på bönemötet om han också inte tar del i vad som förehas, och han gör sig inte längre lustig över vidskepelsen, om han också för egen del rör sig med naturliga förklaringsgrunder eller avstår från all förklaring. Livet är en oavbruten strid mot det förflutnas vålnader och framtidens skrämmande ovisshet och det gäller inte så mycket, hur vapnen äro smidda som att man kan slå ifrån sig med dem, och rädda det fattiga livet över det allra värsta. *Dan Andersson* behandlar inte den s. k. vidskepelsen von öben som en upplyst *Chronsough*, som läppjat på modern psykologi och naturvetenskap och småleende ser bort mot gångna tidens skrock och fördomar. För honom är vidskepelsen en realitet och naturnödvändighet, vuxen ur en jordmån av ödslighet och i en atmosfär av skräck. En så fantastisk spökhistoria som den om "Den röda marschen" — hur trollkarlen *Karigo* besvärjer ut ur fattigmansstugan hela den flod av röda bloddroppar och blodkroppar, som nödens, hatets och den ensamma fasaens vampyrer sugit — har en intensiv inre sanning, så vidskepelse den än är. Och den, som läst den enkla, natursanna berättelsen om "Bönemötet på *Kavelås*", får ett gripande intryck av religionens frälsande makt över det folk, som i mörkret vandrar. När någon gång ett skimmer av skönhet faller över denna värld, som mest är en strid mot skuggor, trasor, hunger och drifter, blir det också på ett alldeles särskilt sätt förklarat och immateriellt. Det är en poet över de vanliga små poemåtten, som skrivit sådana dikter som "En spelmans jordafärd" eller "Gillet på vinden".

Och den allra högsta sången den sjöngo de efteråt och fast jag inte begrep ett ord, jag brast i en hejdlös gråt —
det var utanför alla hjärtan och en stjärnbana framför allt vett,
det var vad intet öra hört och intet öga sett.

Det är vålnaden av timmerman Jonathan Jonsson, död i lungsot, gästade skalden i midnattstimmens månlyjus på en ödlig gammal vind, som så beskriver de himmelska härskarornas sång. Den högsta sången sjunges alltid efteråt. Den är alltid "en stjärnbanan framför allt vett". Att ha beträtt den stjärnbanan, om ock blott en enda fattig gång, i ett enda flyktigt ögonblick av inspiration är mer än nog för en poet, som annars till vardags brottas med knaggliga rytmer och halvsälta motiv. Och just den, som ryst av skräck vid beröringen med det yttersta mörkrets isvind, har ryst av salighet vid klangen "från evinnerliga orgellekars värld". Dan Anderssons dikt är full av kontraster. Den lever på kontraster. Nederstigen till dödsriket, uppstånden från de döda, uppfaren till himla — den erfarenheten är icke blott en religiös, utan även en poetisk erfarenhet. Hans smutsiga och svulna kolare äro, hur nära djuret de än stå, i varje fall himlen närmare än kristidsbrackan i sin bekväma skinnfåtölj.

Formellt har Dan Andersson i sin poesi tagit starka intryck av Kipling. Den friska, okonventionella sältan i dennes poesi, hans bred- och frirytmiga knittelvers, hans kärva realism med insprängda dialoger och monologer på slangspråk, hans benägenhet att blanda högt och lågt, att då och då pärlbesätta vadmalen med en ädel våd, som jarl Birger enligt sagan pärlbestack Sigrid den fagras grova kjortel, är ett manér, som i hög grad stämmer med Dan Anderssons kynne. Det är heller ingen tillfällighet, att denne kolare, sjöman och litteräre vagabond gripit sig an med den krävande uppgiften att på svenskt språk överflytta Kiplings diktsamling "The seven seas" ("På sju hav"). Trots en del formella vårdlösheter, särskilt svårigheter med den poetiska rytmiken, har man rätt att kalla översättningen kongenial. Den är mycket fri, men den har anslagit den rätta Kiplingtonen och det är ju huvudsaken. Saken är så mycket märkligare, som översättaren icke är en studerad språkkarl, utan en praktikus, som lärt sig engelska vid vansch och ratt, i gunrum och skylight, gata och gränd. Men kanske just därför har det lyckats honom att konservera den Kiplingska poesiens omedelbarhet och fasthet. Egendomligt nog tycks denna översättning ha gått den svenska litteraturkritiken spårlost förbi. Det borde annars inte finnas någon antologi över utländsk poesi, där Dan Anderssons tolkning av Kiplings underbara dikt "Till den sanna poesien" saknades, en dikt, skriven ur översättarens eget hjärta, tolkande hans mening om liv och poesi och passande som motto till hans produktion.

Kiplingöversättningen bildar liksom en övergång till en senare fas i Dan Anderssons produktion, representerad av romanerna "De tre hemlösa" och "David Ramms arv", av vilka den senare utgör en omedelbar fortsättning av den förra. Som romankompositioner lida dessa båda böcker av svenskens vanliga svårighet att rita upp och bygga ett arkitektoniskt helt. Det är episoder och reflexioner ur ett livsöde, trådar tas upp och brytas av och tas upp igen. Det är visserligen prisvärt, att det rent mänskliga synes intressera Dan Andersson mer än det konstnärliga och inte tvärtom, som det förhåller sig med dussinesteten. Ty människan är och förblir ett diktverks innersta kärna. Saknas hon, står på sin höjd kvar ett vackert gjutskal kring ett tomrum. Men Dan Andersson skulle göra klokt i att inte slarva ifrån sig den konstnärliga planen och utformningen. Det stämmer kanske bäst med hans egen djupt rotade vagabondnatur och jag föreställer mig, att Dan Anderssons manuskript plockas ihop ur papperslappar ur

Till det nya året.

Stjärnorna gnistra, och rymden ligger,
där hög bak rivna skyar den står,
när ned ur det Evigas sköte du stiger
till bidande jord, o nya År.

Dig blicka fillmötes spörjande hjärtan,
men hoppets och ångestens blick du ej
ser.

Förtrogen är jorden med sorgen och
smärtan.

De skrämna ej mer.

Vem tyder, o skyar, som stjärnorna
dölja,
om slutet ni är på en natt, som förgår,
om början blott på en, som skall följa,
mörkare än, i den gångnas spår.

Men grubblet ej båtar. Vi burit det
tunga,
och väntar oss det, som tyngre är,
det prässe blott högre, hur rymderna
ljunga,
den vinge av kraft, som vårt hjärta bär.

Vi varit som agnar och rö i stormen.
Som flarn vi slungats på ilarnas kast.
Vi formats så länge och knådats i
formen,
tills kärnan framgått, samlad och fast.
Nu vilja i egna händer vi taga
vårt öde, ej längre dess bävande träl.
Och äro än händerna veka och svaga,
som flammande stål är vår själ.

När allt faller samman, och templena
rämna,
och krossande tung rullar hatets lavin,
och vägarna brista, som förr gingo
jämna,
och livet står mörkt som en dunkel
ruin —
då träder ut i den ödliga natten
vår hemlösa ande, en ropande röst,
och finner i öknen en källas vatten
och möter Gud i sitt eget bröst.

Så fäll dina gåfullt skymmande vingar
och sänk dig ned på en sargad jord,
o vardande År, vad än du bringar,
om åskors dån, om hugsvalelsens ord.
Det starka, som ryms i ett människo-
hjärta,
ej dansar efter din pipas takt,
det lyfter högt över nöd och smärta
sin trotsande evighetsmakt.

ALBERT HENNING.

en ränsel eller resväska, bra och starkt skrivna var och en för sig, men svåra att hopfoga. Hur som helst — en smula strängare konstnärlig självtukt kunde inte skada. Och dock intresserar mig denne David Ramm, son av en kristen fattigslapp från Sveriges skogsregioner, arvtagare till ett mörkt arv av vanvett, hednisk livstörst, religiöst grubbel, ruelse och fromhet, bror till två andra hemlösa existenser i denna den eviga orons värld — den ene blind, den andre svag i huvudet — han intresserar mig mer än hela luntor av modern skönlitteratur. Hans kamp är en fattig syndig människas djupt allvarliga kamp för liv och själafrid, en brottning om och för tillvarons innersta mening. Det kan inte hjälpas — man får mot sin vilja ett stort litterärt namn på tungan, när man läser denna skildring, så fylld av jordisk smuts och jordiskt elände och så svindlande nära invid höga och oförgångliga ting — Fjodor Dostojevskij, denne djupögde samhällsfilosof, som sökte loda och genomtränga alla lidelser och krämpor, all fattigdom och allt vanvett för att komma till botten och ut på andra sidan, där man till äventyrs kan skönja en stråle av meningen med det hela. Så starkt gripa vissa scener ur detta livsöde. David Ramm är av en annan generation och ett annat virke än Martin Birck. Han är en flanör som Martin Birck, om man så vill, men inte så välklädd och inte med så fina vanor och händer. Han orienterar sig i livet som Martin Birck och finner resultatet av orienteringen ytterst nedslående. Men han kan inte som denne förmå sig att skriva en nolla som facit på det hela. Han vill ha ett förnuft på det oförnuft, som heter livet. Vanvett för egen del eller mening på det hela! Tertium non datur. Det finns intet annat val. Oron driver honom från position till position. Denne David Ramm har i vissa avseenden ett släktycke med Peer Gynt. Han kan som Peer Gynt "stå mitt i tågen og veve sig bort lyslevende vägen". Han kan inte gripa sig an med ett ärligt arbete. Han skäms för sina stackars föräldrar, som fått släpa och slita för hans skull. Men han kan inte hjälpa det — yxan faller ur hans hand efter första huggna famnen. Det är kanske icke så mycket lättja, som oro. Mitt på ljusa dagen kan han gripas av marritt och kallsvetten bryter fram på hans panna. Man märker, att förf. själv känt något av ångesten i att leva. Och den som inte det gjort kan inte heller skildra lyckan att leva. Men mest liknar i alla fall David Ramms historia Jakobs eviga kamp med Gud. Det första, som möter honom i livet, är döden. Hans syster står lik i vedboden med två svarta slantar över de brustna ögonen. På döden följer domen. "Varför skulle nu Gud förstöra denna värld, där allting var så skönt. — — — Allt skulle brinna. De granna fjärlarna och de godmodiga grodorna i kärret, myrorna och humlorna och den stora bruna myren med tjärnen, där aborrarna hoppade." David Ramm skriver en teodicé om denne förskräcklige gud, som vill sluka allt, men hans bibelkommentarer bli mest frågor. "Först var Gud ensam och sedan skapade han jorden och människorna och talade inte om i bibeln alls, vad det skulle tjäna till". Vad tjänar det till, att hans far släpar ut sig i kamp mot fattigdomen? Varför slår Gud just honom, som bara lovar och tackar och är så from? Varför har han en bror, som är sinnessvag och en annan, som skall bli blind? Tre bröder, tre hemlösa existenser på jorden. Tvivlet blir opposition. En dag har fadern fått en fritänkbaroschyr. Han lägger in den i ett paket att brännas. Men David byter ut den mot en bok av Waldenström och smyger in det lilla gifthäftet i "Kristens resa". Han läser med stora giriga

Harriet Bosse.

Ny medlem i Iduns kvinnliga akademi.

DEN SCENISKA KONSTEN HAR fått en ny företrädare i Iduns kvinnliga akademi, i det att efter fru Gerda Lundequist-Dahlström till medlem av akademien utsetts fru *Harriet Bosse*.

Det torde för så gott som alla av Iduns läsare vara väl bekant vad fru Bosse betyder som skådespelerska. Från de tjugo år, som förflutit sedan hennes debut vid Dramatiska teatern, minns man en lång rad av de mest olikartade kvinnogestalter, åt vilka hon givit formens och andens liv. Det är en omfattande skala, hon behärskar, från en Pucks skälmiska gråce i "Midsommarnattsdrömmen" till en Elektras smärtfyllda patos, från — för att hålla sig till den moderna dramatiken — det paradoxala i Shaws komedifigurer till det mystikfyllda hos de kvinnliga huvudpersonerna i "Till Damaskus" och "Påsk".

Iduns kvinnliga akademi kommer att med glädje i sin krets hälsa den kvinna, vars begåvning och sceniska kultur ge henne en så framträdande plats bland vårt lands scenkonstnärinnor.

ögon. Där står, att det finns ingen gud. David känner det som en befrielse ur en stor ångest. Han slipper från motsägelsen av en gud, som på en gång är grym och god. Men det varar bara kort tid. Katekesens och bibliska historiens barnagud släpper inte så lätt sitt tag. Vid varje vägkorsning av livet står han där igen och kräver räkenskap. Dessa skildringar i "De tre hemlösa" ur ett barns föreställningsvärld äro gripande i sin enkla sanning. Även här kommer man att tänka på Dostojevskij, särskilt i skildringen av brodern idioten, som står på en sten och läser "Jesajas såg den allra heligaste" och i den upprörande episoden, hur den perversa köns känslan vaknar, när barnen anförtro varandra risbastuns kroppsliga behag. I den följande skildringen upprullas så ett helt äventyrliv, först de tre brödernas saga, så Davids egen, när de andra gått under som vrakspillror i livsvirveln. Men bakom alla händelser lever den eviga frågan. David Ramm, som sett far och mor och bröder svälta den svenska obygdens magra svält, som umgåtts med publikaner och skö-

kor i Londons fattigkvarter och som smakat den fina societetskärlekens förbjudna frukt, som varit omkring på tidningsredaktionerna i Stockholm för att sälja dikter och levat med i artisternas och ateljeernas törnrosliv, som fått sin själ sönderriven av den outgrundlige filosofen och nihilisten Hartman, som återvänder till hembygden som en osalig ande till platsen för sitt första brott, kastas ut igen och återvänder på nytt och som söker Opia och Haschischland för att finna en utgång ur verklighetens förvirrade labyrinth, vad får han för svar på allt det övermänskliga, som pressar honom mot jorden utan att dock helt förinta honom? Uppe på barndomens lilla fattiga vindsrum står ett glas mjölk, som mor satt dit åt Benoni, sina smärtors son, det enda och sista hon hade.

I slutkapitlet ligger han på gräset utanför stugan tillsammans med Hartman. Uppe från stugan hör han två gamla röster sjunga. "Fallande och stigande och vaggande slöto sig de två rösterna däruppe liksom intill varandra, stödjande och bärande varandra, ut i vinden och vårnatten och doften av granbarr och klöver och blandande sig med surret från humlorna och de små klingande slagen av släggan:

O, Gud vi tacke dig för allt du gav och tog.

Men då sjönk David ihop i våldsam, befriande gråt. De tacka honom, de tacka honom för allt detta, snyftade han." Ett glas mjölk och en psalm från två stackars uttjänta tappra livskonstnärer, är det ett svar på David Rammns eviga livsfråga? Vem vet?

Det finns såväl i "De tre hemlösa" som i "David Rammns arv" sidor av visionär poetisk styrka och sidor, där realismen verkar som ett krossande klubbslag. Skildringen av Karl Antons liv bland rallarna är en arbetarskildring, som i kornsikte och träffsäkerhet har få motstycken. Så tänka arbetare, så tala de, så förrinner deras liv. Samma inre och yttre sanning har berättelsen om David Rammns Londonvistelse och skökan Crispi. Och slutsidorna i den senare romanen, den förlorade sonens återkomst till barndomens miljö, för tanken osökt till de vackra slutkapitlen av Hans Alienus' vandringssaga, hur gränslöst olika stilen och det rent ästhetiska än äro. Det finns i dessa böcker också porträtt, som man inte glömmer — idioten, det skroderande vraket Nilenius, filosofen Hartman, denna underliga blandning av lärd Erasmus och fördärvad nittiotalsdekadent, som njuter av ett konstrikt tankesystem och river sönder hela världsväven, drömmer om vilan i Gud och dövar sin själs oro med opium. Bland dessa porträtt kan slutligen erinras porträttet av fadern, med ovansklig inre frid över ett av nöd, umbäranden och sorger tårt anlete, fullt av ro som en tavla av Hammershøj. David Rammns öde hade i sin helhet kunnat utgestaltas konstnärligt bättre. Där finns överflödiga ting, såsom t. ex. kärlekshistorien med Siri, och

Uppskjut ej till i morgon vad som bör göras i dag,

nämligen att prenumerera på

Idun 1920.

Constance Gibson.

Constance Gibson 50 år.

FRU CONSTANCE GIBSON, FÖDD GOTTSchalk, fyllde den 19 dec. femtio år.

Fru Gibson gjorde sin egentliga insats i vårt teaterliv på 1890-talet och de första åren av detta århundrade. Hon tillhörde Vasateatern under dens storhetstid i mitten av 1890-talet, under vilken period vid denna teater var knuten en hel rad namn, som antingen redan voro eller senare skulle komma att bli berömda: en Svennberg, de Wahl, Julia Håkansson, Gerda Lundequist, Hilda Borgström o. s. v. Den unga skådespelerskan, som hade sin debut helt nära bakom sig, visade sig här vara en begåvad aktris, som utvecklade en mångsidig verksamhet icke blott inom komedi och fars utan även inom det allvarliga skådespelet och som snart kom att uppbära en stor och ansträngande del av repertoaren.

Fröken G. var med, även då Ranft överflyttade Vasateaterns trupp till Svenska teatern, men redan 1902 lämnade hon scenen för att ingå äktenskap med kapten O. Gibson. Efter dennes död för några år sedan återvände hon till samma teater, men har under detta sista skede endast uppträtt i mindre uppgifter, diskret och behagfullt framställda.

Högst få av våra skådespelerskor ha vunnit så stora personliga sympatier som Stansa Gibson, älsklig och blid som hon är.

trädändarna ha ibland kastats över varandra. Men ett är säkert, att detta livsöde hör till dem, som gripa tag om hjärterötterna. Och den, som i detta öde givit något av sig själv, är en författare, som efter allt att döma skall låta tala om sig, en modern ung diktare, som gjort den både förskräckliga och sköna resan genom Inferno, Purgatorio och Paradiso, sådana en nutidsmänniska kan tänka sig dessa hemvist för kval, rening och salig lisa. Dan Anderssons utveckling har gått utifrån och inåt, från finnskogens vildmarker till människohjärtats, från de sju havens våta och fria stigar till den mänskliga inbillningens löngångar. Han hör till dem, som aldrig smitt "nipper åt behagen". Han har smitt med livets och människohjärtats hårdaste metaller. Ett må man önska för hans egen utveckling och fullkomning — att han skall kunna lära sig Benvenuto Cellinis hårda konstnärsmetod att kasta det osmälta åter in i ugnen och göra sin konst till "en grav för mästestycken". Förr skall aldrig guden stå där hel.

Madames Lever.

En societetsdams morgontoalett på 1700-talet. Av LISBET JUEL. -:- Med teckningar av författarinnan. -:- -:-

KLOCKSPELET I VERSAILLES slotts kyrka slår tio.

I Madames sängkammare är det ännu mörkt. M:me sover bakom sängens tunga brokadförhängen. Annars stiger M:me upp klockan nio, men i går var hon på teatern i Trianon och såg "Figaros bröllop", och nu vilar hon ut.

En smal solstrimma, som lyckats bana sig en väg genom alla sidengardinerna som vakta M:mes sömn, leker med dammkornen så att de flimra och dansa, lyser ned under den stora, med sèvresporlin inlagda sängen och kysser en liten sirlig violett sidentoffel med hög, karminröd klack.

Men tyst! En dörr knarrar, och in trippar kammarjungfrun. Sakta, sakta, smyger hon över mattan fram till det höga, tilltänkta fönstret. Rrrrrriipp! Det ljusnar i det stora gemaket. Än en gång, rrrrrriipp! Nu lyser solen in på smyrnamattan, och mitt på mattan står en liten negergosse med en bricka. Hans gröna turban med påfågelsfjädern har halkat ned på hans ena lilla svarta öra, i vilket blänker en stor guldring. Hans lilla röda brokadjacka, kantad med guldbårder, är öppen fram till och visar hans chokladbruna, glänsande hud. De vita, guldbroderade sidenbyxorna äro mycket vida och räcka honom ända ned till fotknölnarna, och hans bara fötter äro instuckna i gröna guldstickade tofflor vilkas uppåtböjda toppar sluta i en röd tofs.

Mycket högtidligt skrider han fram över mattan och böjer knä framför den stora sängen.

"Här är ditt te, härskarinna", viskar han.

En långdragen gäspning förkunna att M:me har vaknat.

"Anette!"

Kammarjungfrun skyndar fram. Hon drar förhängena till sidan.

"Madame."

"Öppna fönstren, Anette."

De lätta spetsgardinerna vifta för vårviden. Påfågelsfjädern i negergossens turban kittlar M:mes vita arm.

"Oh, är du där, Choko?"

"Ditt te, härskarinna."

Spetshavet i sängen börjar bölja, och ut ur skummet sträckas två runda armar med skära armbågar.

"Giv hit!"

Med ett par långa skutt försvinner Choko genom dörren.

Med sina rosenröda fingertoppar lyfter M:me den lätta, genomskinliga, kinesiska koppen.

"Mon Dieu, vilket väder i dag. Känn vilka dofter av gräs och mylla vinden för med sig hit in. Nu kommer våren på allvar, Anette."

"Ja, madame. Violerna nedanför Madames fönster ha slagit ut i natt."

Choko kommer in med några brev på en liten guldbricka, som han sätter på M:mes blåa siden-täcke.

M:me tager ett av breven.

"Ah! Brev från London! Anette, ma chère, läs det för mig!"

Kammarjungfrun sätter sig på en liten pall vid fotändan av sängen och börjar läsa. Hon är söt, lilla Anette. På huvudet bär hon en liten spetsmössa med långa,

skära band, och ett litet vitt spetsförkläde är bundet kring hennes liv. De röda korkskruvslockarna äro opudrade, och hon är utan smink och moucher. Sådant är strängt förbjudet för

kammarjungfrur, såväl som att bära panier. — Härmdagen hade en av hennes väninnor blivit överfallen mitt på gatan och fått sin kjol avriven. Hon hade dristat sig till att bära panier som om hon varit en förnäm dam. — Lilla Anettes kjol är kort med stora pocher av blommigt kattun vid höfterna. På dem vila hennes runda armar, medan hon läser brevet.

M:me gäspar gång på gång. Men plötsligt stannar hon mitt i en gäspning.

"Anette! vad var det du läste om Pandora? Jag hörde inte riktigt."

Och Anette läser:

— "Och Adelaide, ma chérie, vilken magnifik idé med dockan Pandora. Du har väl hört därom. Hos er i Paris har man ju fått cette idée ravissante att i Hôtel Rambouillet kläda ut en docka — stor som en dam — efter sista modet, och varje månad skicka henne över Kanalen till oss här i London, så att vi ska kunna kläda oss lika modernt som ni i Paris och Versailles. Hela London talar ej om annat, och glädjen har inga gränser. — Men tänk dig, Mignonne, just som Mary polerade naglarna på min vänstra fot med den charmantaste crème du recommanderat mig, slog mig cette terrible pensée, att de fientliga generalerna kanske ej låta Pandora passera! — Mon Dieu, quelle malheur! Jag sov ej en blund på hela natten, och i dag på morgonen var jag så retlig, att jag slängde min toffla rakt i ögat på stackars Mary. Klacken träffade henne i ögat, pauvre petite.

Medan jag satt framför min toilette och väntade på min friseur, rev jag av pur retlighet sönder spetsarna på min puderkappa, och de voro värda sina 6000 shillings. Eh bien, äntligen kom min käre Dubois, (min friseur är fransman som du vet, de äro ju de enda som duga) och förde comme toujours med sig en mängd nouvelles, och bland dem fanns en, som jag gärna skulle betalat med hela spetsbesättningen på mina lakan, vilket kostat mig 4000 pounds. — Apropos spetsar, ma chérie, skulle jag i går ha visit av grevinnan H., och när hon kom lät jag säga att jag hade

min migrän, och fråga om hon hade något emot att jag mottog henne liggande. Naturellement för att hon skulle få tillfälle att beundra mina spetsar. Hon blev också alldeles grön av avundsjuka, den häxan, och jag var i det allra charmantaste humör tills på aftonen, you know. Allons! Min käre Dubois talade också om Pandora, och berömde de fientliga generalernas galanteri som läto henne fritt passera när som helst. — I min översvallande glädje kastade jag mig — — —" Här avbröt M:me läsningen.

"Louise är alltid så högfärdig över sina spetsar. När och var hon kan talar hon om dem. Men apropos, Anette, du har väl inte glömt att hänga upp mina våta spetsunderkläder i fönstren som vetta utåt boulevarden?"

"Nej, Madame, och jag såg grevinnan de la P. och hertig R. stå och beundra dem."

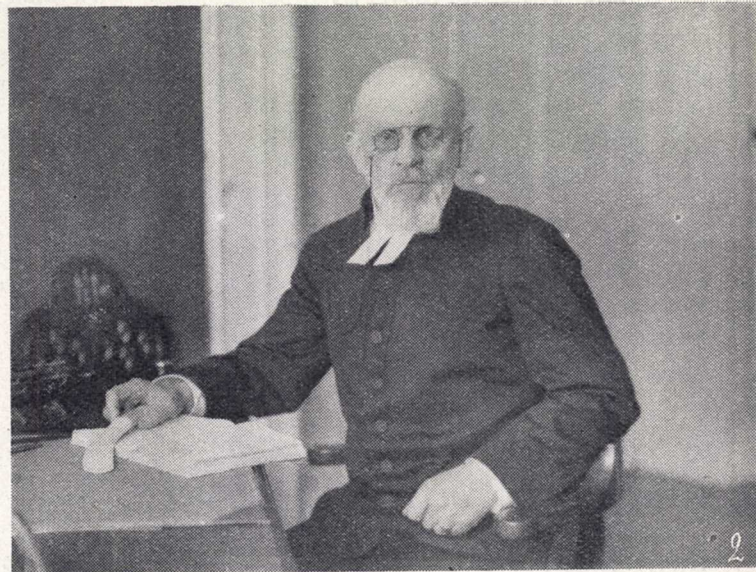
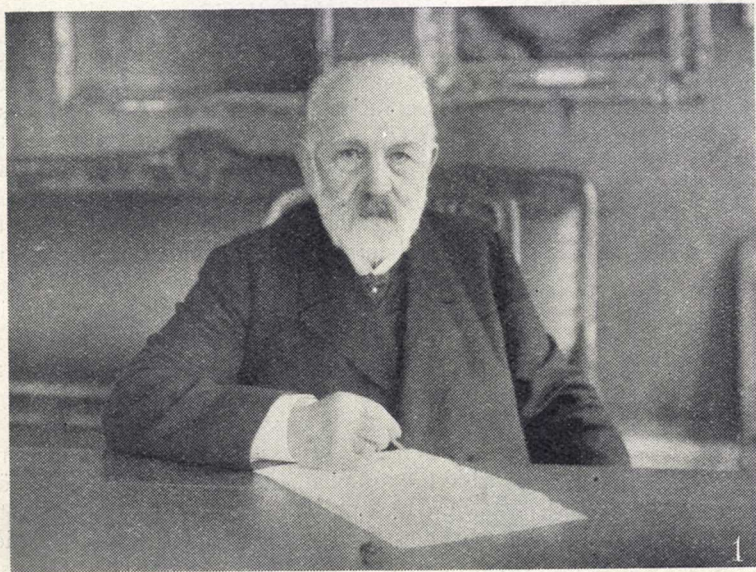
"Bien, très bien! — Nu vill jag stiga upp! Är mitt mjölkbad i ordning?"

"Ja, Madame. Choko!"

(Forts. sid. 16.)

Från Stockholms kyrkliga värld,

dess herdar, tempel och församlingshus. :- :- :-

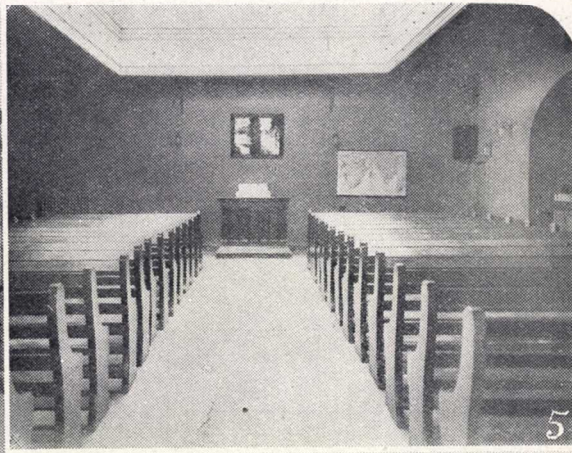
REFLEXIONERNA I BOK- OCH DAGSPRESS ÖVER "DET ANDLIGA NUTIDSLÄGET OCH KYRKAN" HAR BRAGT HUVUDSTADENS KYRKOORGANISATION TILL AKTUALITET, OCH DET TORDE I VARJE FALL INTRESSERA IDUNS LÄSARE ATT SE NÅGRA NYSS TAGNA BILDER FRÅN DE OLIKA FÖRSAMLINGARNA OCH DERAS HERDAR. SÄRSKILT VID JULETID PULSERAR STOCKHOLMS KYRKO LIV RIKT; DET SOCIALA ARBETET FÖR DE NÖDLIDANDE UPPTAGER HUVUDPARTEN AV PRÄSTERSKAPETS, DIAKONERNAS OCH DIAKONISSORNAS INTRESSEN.

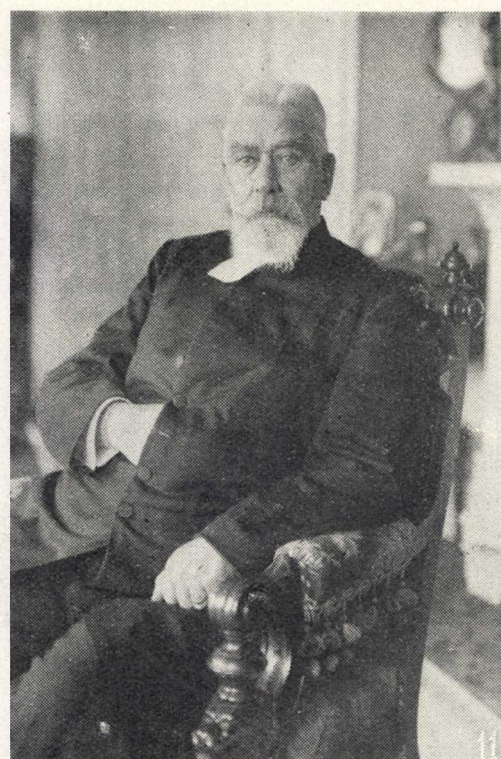
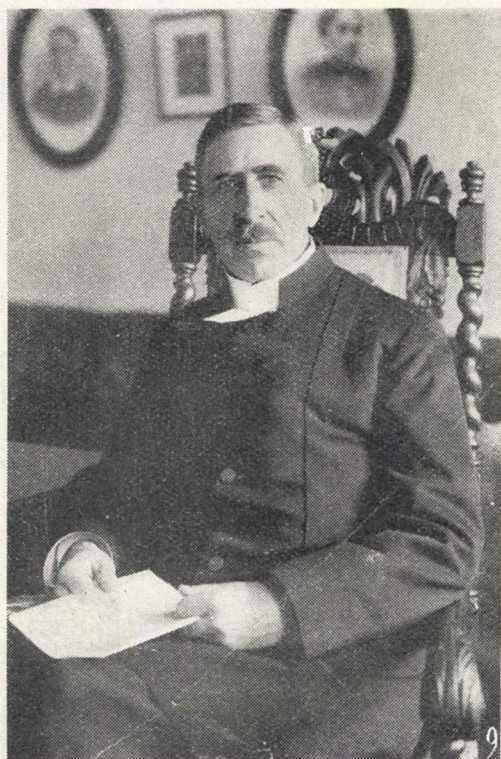
FRÄMST PRESENTERA VI NESTORN BLAND STOCKHOLMS KYRKOHERDAR, TEOL. OCH FIL. DOKTOR *Axel Landquist* I *Katarina församling*. HAN BEKLÄDER F. N. SOM ÄLDSTE CONSISTORIALIS PLATSEN SOM ORDFÖRANDE I STADSKONSISTORIET. DEN OR-

1. Kyrkoherde *Axel Landquist* (*Katarina församling*). 2. Kyrkoherde *H. E. Hallberg* (*Gustav Vasa församling*). 3. *Kungsholms församlingssal*. 4. *Kungsholms församlingshus*. 5. *Gustav Vasa församlingshus*. 6. *Katarina kyrka*. 7. *Skeppsholmens kyrka*. 8. *Gustav Vasakyrkan*.

DINARIE CHEFSPLATSEN ÄR SOM BEKANT VAKANT UNDER PASTOR PRIMARIE-LEDIGHETEN. FÖDD 1843 OCH PRÄSTVIGD REDAN 1876, ÄR DOKT. LANDQUIST ÄNNU VERKSAM BÅDE I FÖRSAMLINGEN OCH PÅ OLIKA SOCIALA OMRÅDEN, DÄR HANS PRAKTISKA DUGLIGHET VUNNIT ALLMÄNT ERKÄNNANDE.

ORDFÖRANDEKLUBBAN I DET ECKLESIASTISKA KAPITLET HAR, SOM SAGT, NEDLAGTS AV DEN NYLIGEN BORTGÅNGNE, BLIDE OCH AVHÄLLNE PAST. PRIMARIUS, D:R *J. F. Hähl*. FÖRST NÄSTA ÅR KOMMER RIKSDAGEN ATT BESLUTA, OM HANS KYRKLIGA RANGPLATS KOMMER ATT BIBEHÅLLAS, ELLER OM HUVUDSTADEN SKALL ERHÅLLA EGEN BISKOP. KYRKOHERDEÄMBETET VID STORKYRKAN ELLER S:t *Nikolai*, SOM INNEHAFTS AV PAST. PRIMARIUS, UPPEHÅLLES F. N. AV VICE PASTOR *N. J. Welinder*,

f. 1868, bekant särskilt för sina ingående kyrkorättsliga studier. Den gamla katedralen är alltså en medelpunkt för Stockholms kyrkliga liv; ofta får man där höra framstående predikanter även från systerkyrkor i utlandet. I höstas utfördes liturgien vid dess altare av fyra prästmän: en svensk, en norrman, en dansk och en finne.

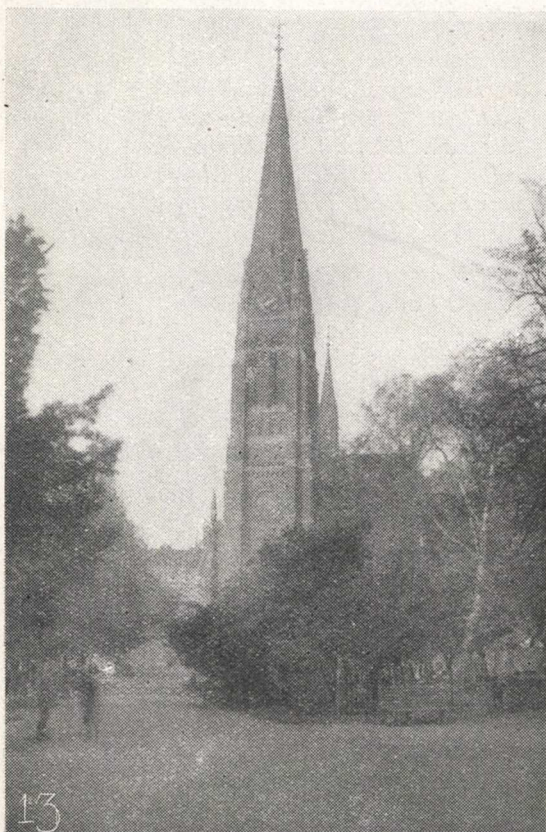
Gammal god hävd har överlämnat vice präses-ställningen i konsistoriet åt kyrkoherden i *S:t Clara* församling. F. n. är man i färd med att frångå denna praxis, av obekant anledning. Emellertid har den bekante Klara-herden, d:r Strandell erhållit en ung och dugande efterträdare i kyrkoh. *Gustaf Bokander*, f. 1879. Klara har på senare tider blivit ännu en

mera eget, folkrikt pastorat, även omslutande Stefanskapellet och dess livaktiga kyrkliga verksamhet. Församlingens förtroende överlämnade år 1908 pastoralvården åt kyrkoh. *Karl Öhman*, f. 1858, och valet har visat sig synnerligen gott.

Tyska (S:t Gertruds) församlingen företrädes sedan 1890 av den vänlige och urbane fil. d:r *G. F. Sterzel*, sachsare till börd. Ofta har man under krigsåren i den vackra tyska kyrkan haft tillfälle att höra väckande och andrika föredrag även av resande teologer som d:r Johannes Müller, prof. G. A. Deissman m. fl.

En ovanligt folkrik socken är *Maria Magdalena* (över 50,000 inv.). Ett drygt arbete har fallit på dens skuldror, som här fått upptaga gärningen som för-

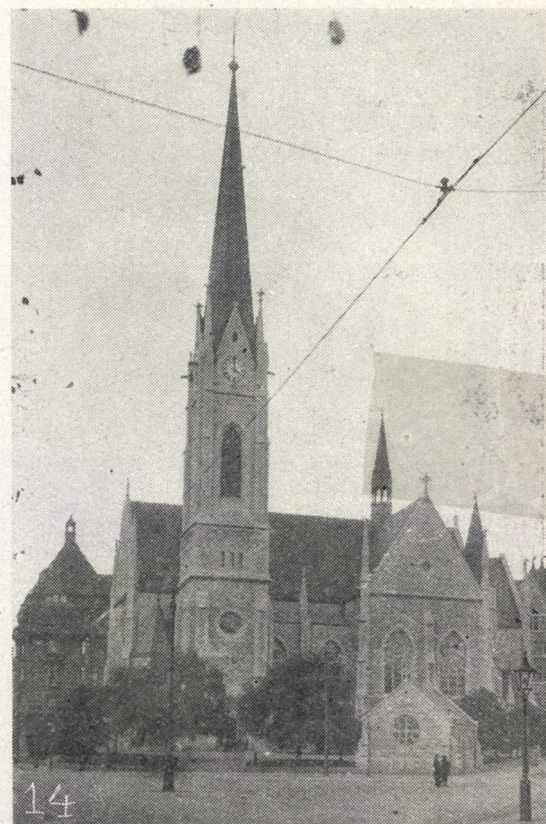

centralpunkt för praktiska och intellektuella kyrkliga livsintressen.

Detsamma kan ock sägas om *Engelbrekts* församling och kyrka, där ärkebiskopen under reformationens jubileumsår 1917 höll sina uppmärksammade Luther-föredrag, samlade i det nyligen utgivna arbetet: "Humor och melankoli". Den gärna hörde predikanten och förre nitiske ledaren av Israelsmissionen *Teodor Lindhagen*, f. 1863, är f. n. Engelbrekts kyrkoherde efter den tidigt bortgångne C. A. Rehn.

Jämte Storkyrkan kan *Jakob* sägas utgöra en speciell centralförsamling i Stockholm. Vår bild återger de fina och själfulla dragen av dess herde, hovpredikanten *Fredrik Hammarsten*, f. 1846, både religiös talare och skriftställare. Kyrkoherde H. har förut varit pastor i Örtomta och Solna samt ledande predikant vid Blasieholmskyrkan.

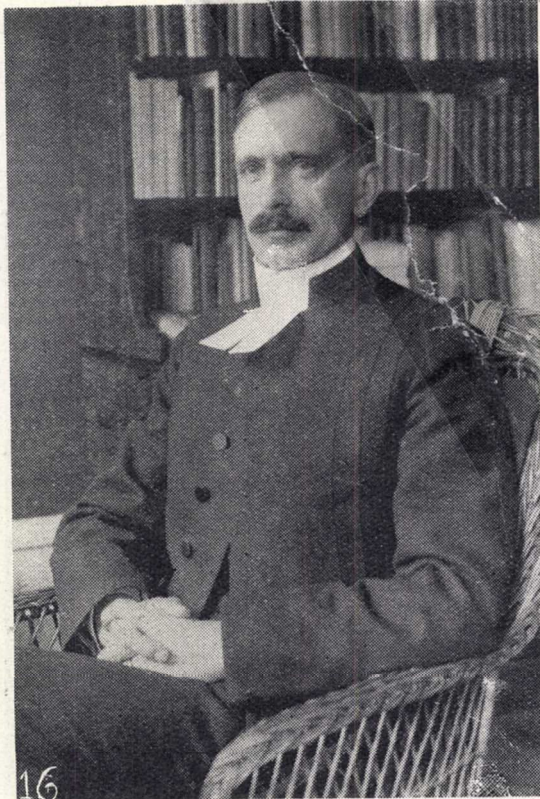
Med Jakob har *Johannes* sedan länge varit förbunden i "personalunion", men utgör nu

9. Kyrkoherde A. J. Källander (*Hedvig Eleonora* församling). 10. Kyrkoherde Emil Gemzell (*Skeppsholmens* församling). 11. Kyrkoherde K. A. Eklund (*Maria* församling). 12. *Maria* församlingssal. 13. *Johannes* kyrka. 14. *Oscars* kyrka.

15

16

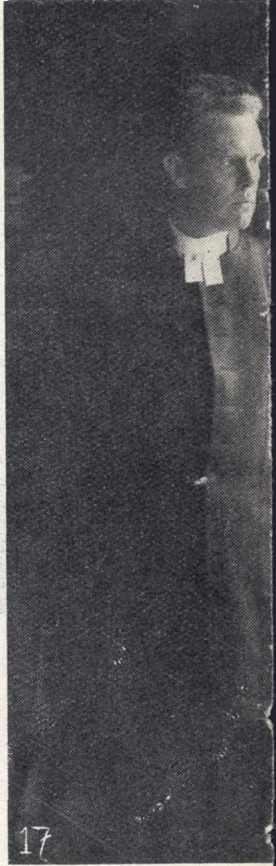
kyrkoherden *Wilhelm Larsson*. Icke heller här räcker huvudkyrkan till; S:t Görans kapell kommer snart med all sannolikhet att bli huvudkyrka för en ny församling i den s. k. Stadshagen.

I matrikeln följer härnäst den lilla *Finska församlingen* med sin originella gamla kyrka (det forna Bollhuset?) bakom slottet. Församlingen har förmånen att som herde äga en ovanligt gedigen och andertik personlighet: *Vilh. Montell*, känd dels som religiös författare, dels som nitisk främjare av Lappmissionen och Stockholms stadsmission.

Adolf Fredriks församling har sedan länge tilldragit sig särskild uppmärksamhet i Stockholm såsom ett personligt, kungligt regalt pastorat, vilken karaktär detsamma likväl mistat under senare tid genom medgivande av den hänsövne konung Oscar II. Elis Daniel Heimans kraftfulla personlighet står ännu i livligt minne. Till efterträdare erhöi han 1910 *Carl Rudolf Hasselrot*, f. 1855, vilken under sin tidigare verksamhet som kyrkoherde i Skara stift gjort sig bemärkt som framstående predikant. Kyrkan med sina märkliga Sergelminnen står nu nyrestaurerad. Ett nytt församlingshus sluter sig därtill.

Adolf Fredrik delades för mer än ett decennium tillbaka i trenne sektioner:

- 15. *Adolf Fredriks kyrka*.
- 16. *Kyrkoherde G. Bokander (S:ta Clara församling)*.
- 17. *Kyrkoherde V. Bengtson (Oscars församling)*.
- 18. *Vice pastor N. J. Welinder, t. f. kyrkoherde i Storkyrkoförsamlingen*.
- 19. *Jakobs kyrka*.
- 20. *Engelbrektskyrkan*.
- 21. *Klara församlingshus*.
- 22. *Klara församlings-sal*.
- 23. *Hovpredikanten Clemens Ahfeldt (Hovförsamlingen)*.

17

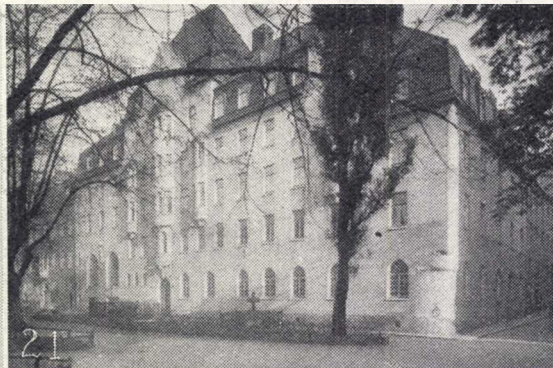
samlingsledare. Både som komminister och sedan 1894 som kyrkoherde har *K. A. Eklund* här verkat. Duglig organisatör, har han på sista tiden haft mycken möda och omsorg med församlingsdelning, som här ganska snart kommer att genomföras. Från Tegelbacken

kan var man se, hur den präktiga tegelröda Ansgarietyrkan med tvänne kompakta torn reser en mäktig silhuett mot himlen.

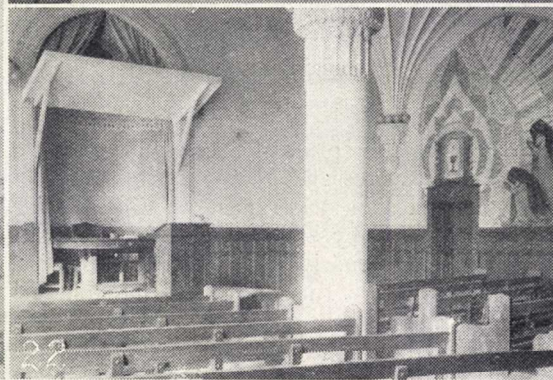
Kungsholms (eller *Ulrika Eleonora*) församling, ungefär lika stor, företrädes av den nyligen 60 år fylle, mycket uppskattade

20

21

22

23

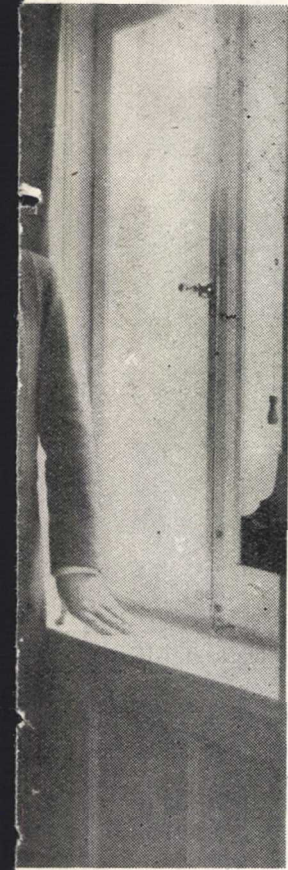
28

29

23

Gustav Vasa nybildade församling fick till sin förste herde förre kyrkoh. i Glimminge (Skåne), hovpred., teol. d:r *H. E. Hallberg*, född 1856, en även på flera kulturområden rastlöst verksam man. Som själasörjare mycket anlitad, har d:r Hallberg därjämte fått ägna sin arbetskraft åt en mängd praktiskt kyrkliga uppdrag. Kyrkan är märklig särskilt genom sitt oskattbara förvärv: Uppsala domkyrkas gamla barockaltare.

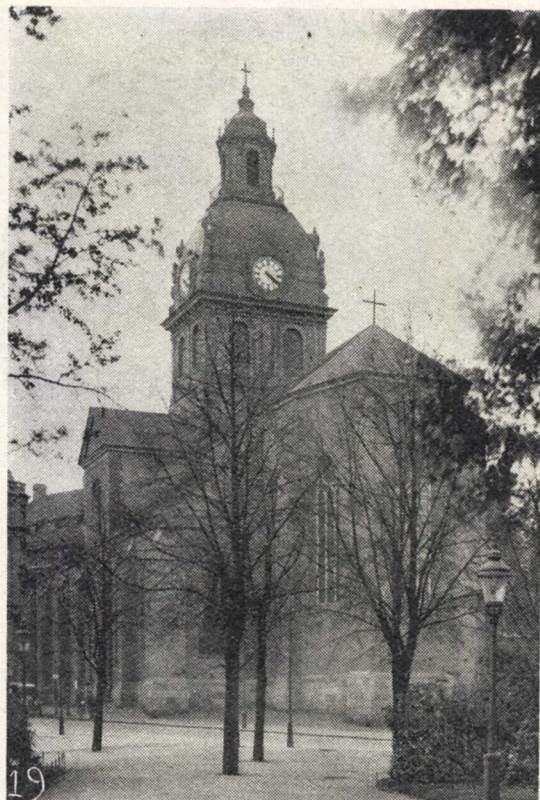
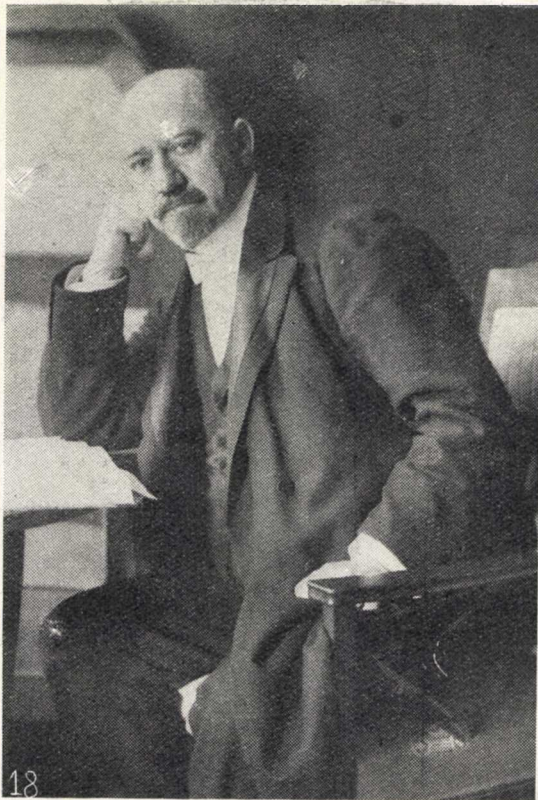
Den andra utbrutna sektionen är *S:t Matteus*, vilkens kyrkoherde *A. Berglund*, född 1868, åtnjuter ett synnerligen högt förtroende inom församlingen. Hans dag är från morgon till kväll fylld av pastorala göromål; denna församling med sin växande arbetar-

befolkning (Rörstrands bl. a.) kräver ock sin mans hela och odelade intresse.

Den 1 maj 1906 ägde en annan, länge förberedd församlingsdelning rum, då Östermalm, gamla "Ladugårdslande", delades i tre delar: Hedvig Eleonora, Engelbrekt och Oscar. I den förstnämnda församlingen med dess ståtliga, av arkitekten Lindgren nyligen restaurerade kyrka valdes till kyrkoherde

domkyrko vicepastorn i Uppsala *A. J. Källander*, f. 1861. Han tjänstgör samtidigt som hovpredikant och drager både som sådan och som pastor i sin församling lyssnande skaror till templet.

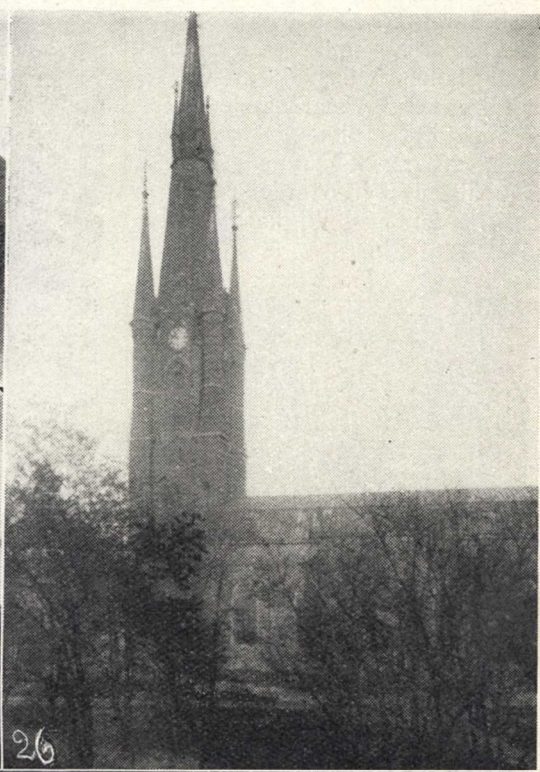
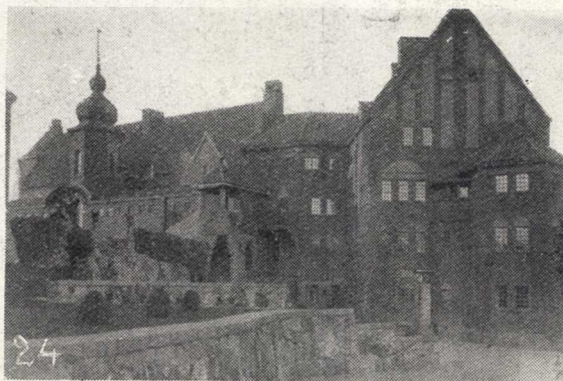
24. Engelbrekts församlingshus. 25. Engelbrekts församlingssal. 26. *S:t Clara* kyrka. 27. Kyrkoherde *A. Berglund* (*Matteus* församling). 28. Kyrkoherde *G. F. Sterzell* (*Tyska* församlingen). 29. Kyrkoherde *F. Hammarsten* (*Jakobs* församling). 30. Kyrkoherde *C. R. Hasselro* (*Adolf Fredriks* församling). 31. Kyrkoherde *T. Lindhagen* (*Engelbrekts* församling).

Detsamma är ock fallet med hans kollega i *Oscar*: *Valdus Bengtson*, som efterträtt den riksbekante kyrkoherden och vetenskapsmannen, d:r *S. A. Fries*. En viktig förändring äger f. n. rum i *Oscar*, i det kyrkans gamla inredning skall slopas och ersättas med en

ny, i vilken glasmålningar av den originelle norske konstnären *Vigeland* komma att intaga en dominerande plats. *Oscars* smakfullt inredda församlingshydda är medelpunkt för en livaktig kyrklig verksamhet.

Brännkyrka stora förstadsförsamling är

32

33

34

32. Kyrkoherde W. Larsson (Kungsholms församling). 33. Kyrkoherde K. Öhman (Johannes församling). 34. Kyrkoherde E. Klefbeck (Sofia församling). 35. Storkyrkan. 36. Adolf Fredriks församlingssal. 37. Sofia församlingssal. 38. Oscars församlingssal. 39. Jakobs församlingssal. 40. Hedvig Eleonora kyrka. 41. Oscars församlingssal.

helt naturligt ett ur organisatorisk synpunkt mycket svårskött pastorat. Den fick emellertid lyckan att som förste pastor mottaga en mycket dugande kraft i förre legationspastorn i London, teol. d:r H. J. Lindskog, f. 1869, av ärkebiskopen utsedd till präses vid nästa prästmöte för ärkestiftet i Uppsala våren 1921. Det nya kyrkoherdebostället på den gamla komministergårdens plats nära Älfsjö station är en arkitektonisk karaktärsskapelse.

Bromma, som innesluter Kungsholms villastad, är vida mindre till invånareantalet än Brännkyrka (blott c. 7000), men utgör ett framåtstående samhälle. Kyrkoherdebostället är även här en solid, karaktärs-

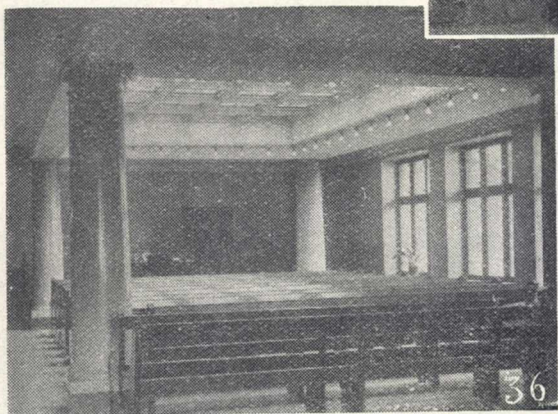
full byggnad. Dess kyrkoherde, rätt nyligen installerad och utsedd genom församlingens enhälliga kallelse är M. T. K. Svensson, f. 1867.

Sist i matrikeln kommer Sofia på Söder. Dess förste pastor var självskriven genom sin nitiska verksamhet i den gamla moderförsamlingen (Katarina) Ernst Klefbeck. Hans egen prästerliga gärning bekräftar vad en annan socialdemokratisk riksdagsman nyligen uttalat: "Kyrkans ställning är starkare för var dag som går — genom dess arbete".

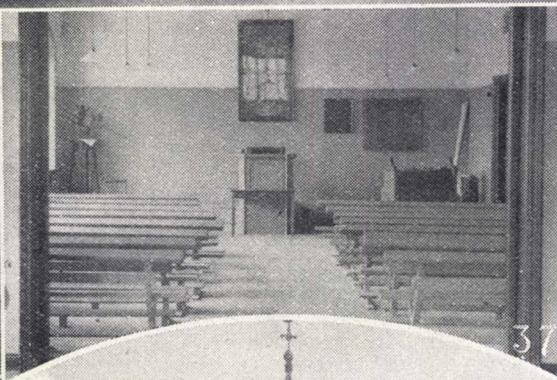
Slutligen må även bland huvudstadens pastorer icke förglömmas konungens båda ordinarie hovpredikanter: lektorn, teol. d:r Clemens Åhfeldt, f.

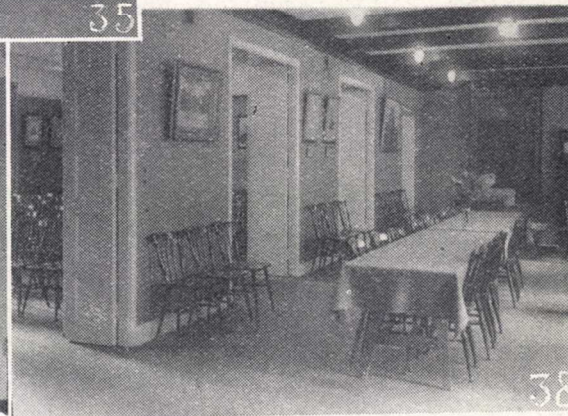
35

36

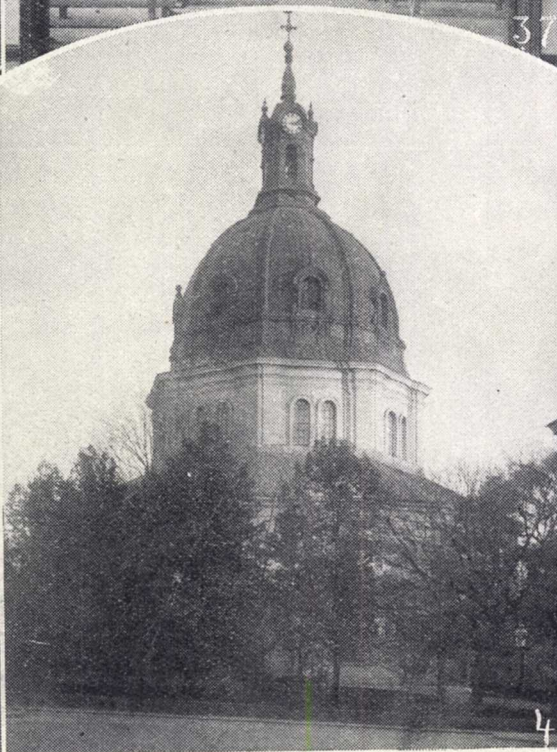
37

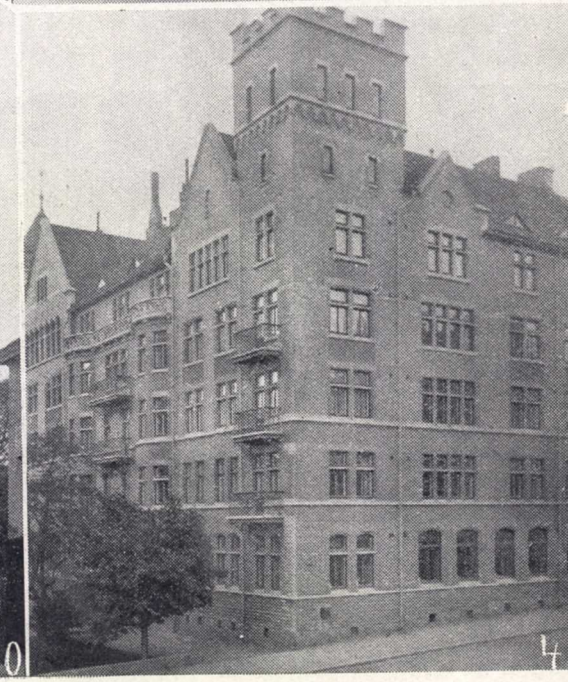
38

39

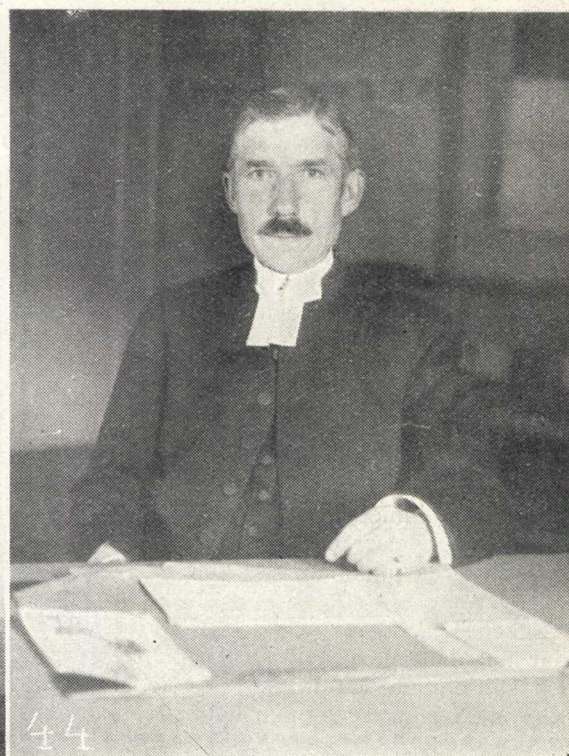
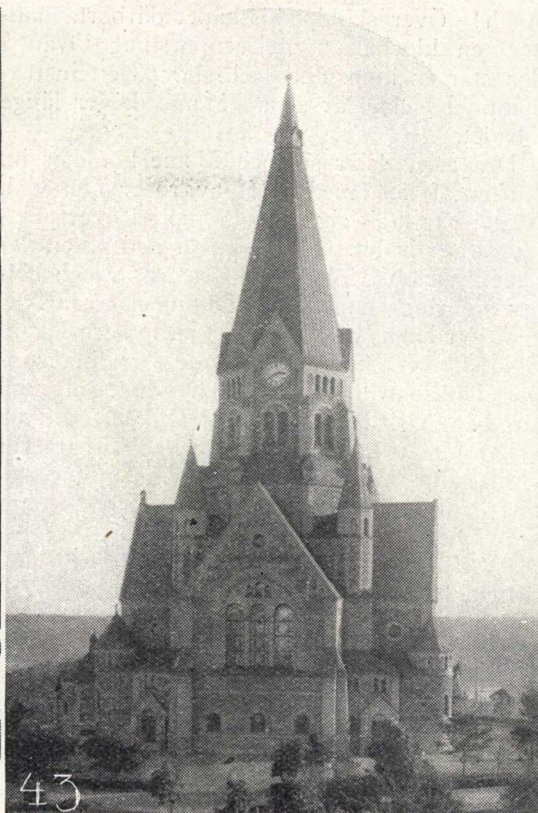
40

41

1860, pastor i *Hovförsamlingen*, mycket känd och uppburen religiös talare och vetenskapsman, samt kyrkoherden i *Skeppsholms församling*, reg.pastorn *Emil Gemzell*, f. 1847, vilkens spänstiga gestalt samt hjärtegod och urbana väsen vunnit hög uppskattning långt

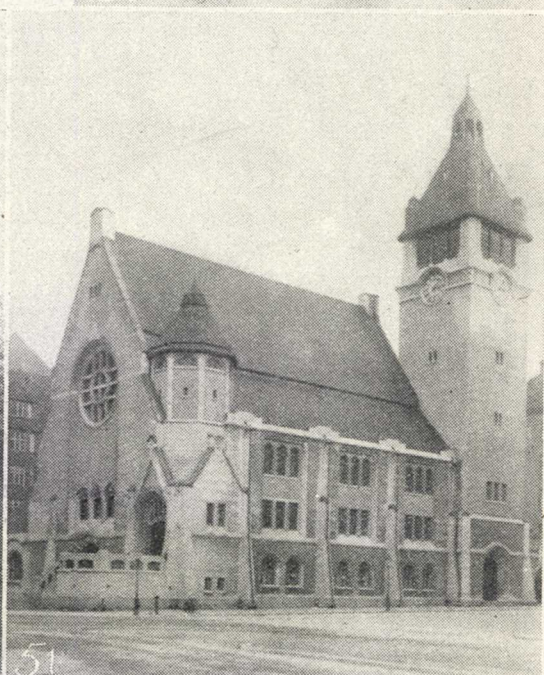
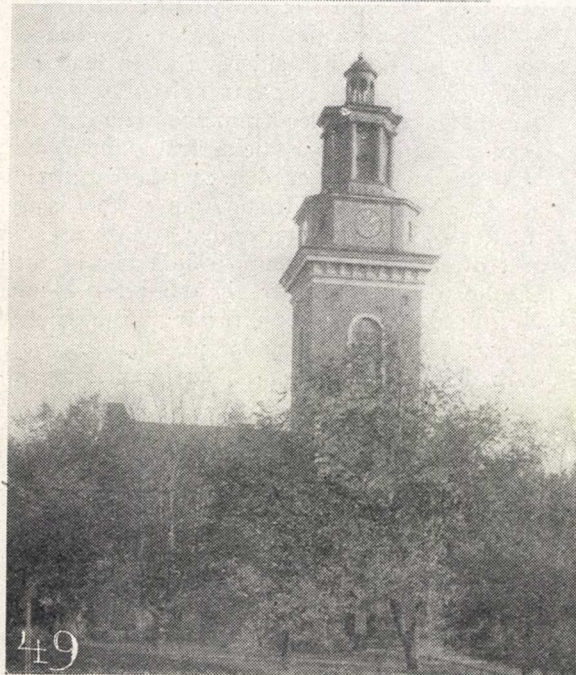
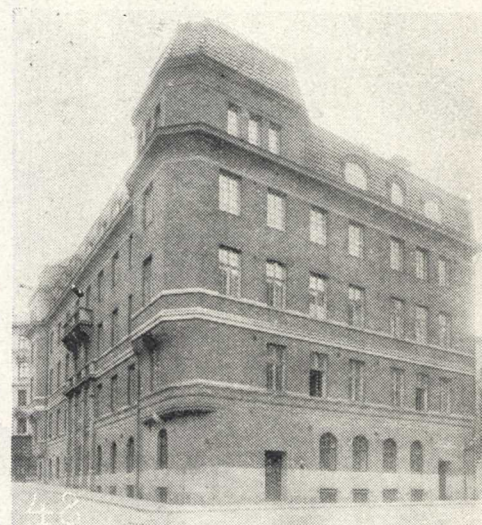
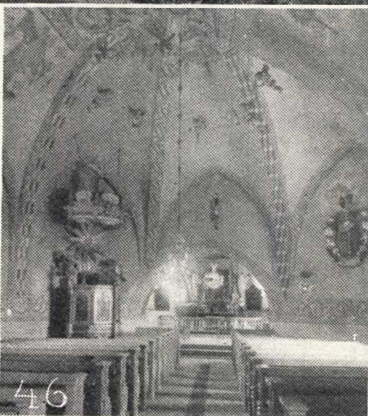

utom hans eget närmaste arbetsfält: den lilla pärlan i vår stad, vars okränkta bevarande kräver stor vaksamhet hos dess nya skönhetsråd.

JOHANNES.

42. Kyrkoherde *M. T. K. Svensson* (*Bromma församling*). 43. *Sofiakyrkan*. 44. Kyrkoherde *V. Montell* (*Finska församlingen*). 45. *Sofia församlingshus*. 46. Interiör av *Brom-*

ma kyrka. 47. *Matteus' församlingshus*. 48. *Adolf Fredriks församlingshus*. 49. *Maria kyrka*. 50. *Kungsholms kyrka*. 51. *Matteuskyrkan*. — *E. Holmén* foto.

(Forts. fr. sid 9.)

Choko rusar in.

Och medan Anette höljer M:me i hennes violetta sidenmorgonrock träder Choko siden-tofflorna på hennes små fötter.

Choko lyfter ett draperi till sidan. Det hörs ett sakta plaskande som av en fontän långt borta. Draperiet faller tungt igen bakom M:me och hennes tjänare, och allt är tyst. —

Solen stiger allt högre på himmelen. Den fyller snart hela gemaket. Det är en prakt därinne! Möblerna äro av träslag, hämtade från fjärran Indien, som mahogny, ebenholtz, viol-, amarants-, citron-, ambonia- och rosen-trä, med guld och silversirater, samt inlagda med sköldpadd, pärlmor, sèvresporlin och mosaik. Stolöverdragen äro av skärt räsidan. Målningar av Boucher äro insatta i dörrspieg-larna, takmålningen är av Fragonard. Väg-garna äro tapetserade med pastellblått siden, vars invävda blommor skifta i de läckraste färgnyanser.

Schch!!! Vad var det? — En spröd, silver-klar ton dallrade genom luften och dog, när den stötte mot den mjuka tapeten. Ha de skimrande fåglarna på den kinesiska skärmen

fått liv och börjat sjunga? Sch! Nu igen! Aaah! Över sköldpaddsskåpet därborta hänger en klocka av meissenporlin. Ovanpå den står en liten kines och slår på ett instrument. Klockan är elva. M:me dröjer länge i badet.

Draperiet delar sig och M:me kommer in. Luften fylles med doft av rosor och viol. M:me har tagit sig en parfymerad översprutning efter badet. Hon sjunker ned på en kanapé. Det blåvioletta sidenet frasar och böljar omkring henne. Påklädningen börjar.

"Mon Dieu, vilket uppror på teatern i går! Som du vet, Anette, är striden om hertigin-norna liksom drottningen och prinsessorna få ha en tom sittplats på vardera sidan om sina stolar för att kunna få rum med sina panier i full gång. Men i går blev det offentliggjort, att premierministern i sin vishet har bestämt att vi hertiginnor skola nöja oss med en sitt-plats var. Du kan tänka dig i vilket tillstånd teatern befann sig. Jag satt och trängdes med grevinnan de B. Hon log så skadeglatt den häxan. Fi donc!"

"Jag för min del tycker att när de förnäma damerna ej kunna enas, skulle de liksom vi

stackars kammarjungfrur bli förbjudna att bära panier. Vi vända inte upp och ned på himmel och jord för en sittplats mer eller mindre, vi."

"Tig, näspär! Tag fram en robe åt mig. Senare skall jag göra min uppvaktning för sa majestée. Allons! Vite!"

"Då tar jag fram den cacadaufinfärgade* åt madame. Då blir Marie Antoinette säkert smickrad. Det sägs hon skall vara mycket förtjust i sin son."

Och Anette trippar ut.

M:me lägger sig ned på kanapén. Men för att akta sin hårbyggnad stöder hon huvudet mot handen. Den stora trymån mittemot återger hennes bild. Hon tycks vara belåten med den, ty hon småler. Hon ordnar den violetta morgonrockens veck, plockar på spetsarna och vänder det blekskåra sidenfodret utåt. Genom den spindelvävstunna silkesstrumpan skimrar huden som pärlmor med en skär reflex på knät. Hon sluter ögonlocken. Det är svårt att hålla huvudet uppe så länge. Den väldiga hårbyggnaden är mycket tung. — Oh, om jag kunde lägga ned huvudet och sträcka upp armarna ett enda litet tag! Mais non. Det är ju inte mer än åtta dagar sedan jag blev friserad, och jag hade tänkt att sköta min korrespondens i förmiddag. Men låt gå. Jag vill offra min förmiddag på denna stunds vila. Först nu låter M:me huvudet sjunka ned mellan kuddarna. Pudret står som en sky omkring hennes chevelure, och faller ned på kanapéns gröna överdrag, som blir alldeles vitt.

M:me drar ett djupt andetag och sträcker med en känsla av oändligt välbehag ut hela sin kropp. Mon Dieu, vad modet är för en tyrann! Hon njuter i fulla drag denna lilla stunds vila som ej kommer igen förrän hon nästa gång skall friseras, ty till och med om natten i drömmen tänker hon på att akta det konstverk hårarkitekten byggt upp på hennes trötta huvud. Och M:me borrar ned huvudet i kuddarna, så att ännu en pudersky stiger upp och sakta faller ned igen.

Hon ser ut genom fönstret. Därute faller himmelens puder. Änglarna tänka kanske också låta frisera sig i dag. Hon sluter ögonen.

M:me sover, sover som kanske aldrig förr. Därute dala snöflingorna. De vända sig i luften, och singla sakta och mjukt ned på marken. Och jordens gröna överdrag blir alldeles vitt. — — —

Det frasar och suckar ute i korridoren. Vakna, Madame, vakna, nu är din vila slut. Nu skall du snöras i en obarmhärtig korsett, på ditt trötta huvud skola ruinerna av din hårbyggnad åter uppresas, och din fot skall klämmas i en sko med sex tums hög klack.

Dubbeldörrarna slås upp, och in vandrar ett berg av gult kinesiskt siden. Det är den cacadaufinfärgade. Det frasar och prasslar där den gungande skrider fram med hjälp av de fyra små fötter som sticka fram under den. Med en suck sjunker den cacadaufinfärgade ned på sängen, och där stå Anette och Lisette, röda och kippande efter andan. — Moren som gått efterst och burit upp släpet går ut med Lisette, och Anette ser sig om efter M:me. Hon uppper ett fasans skri när hon upptäcker denna värdslost liggande på kanapén, vars övre del liksom massan omkring den är alldeles vit av puder.

Hon skyndar fram och håller sitt luktsalt under M:mes näsa. Ej ett ögonblick faller det henne in att M:me med vett och vilja förstört sin frisy.

M:me slår upp sina violetta ögonlock.

"Vad är det, Anette? Vad vill du?"

"Oh, hur står det till M:me? Hur kom det sig att M:me svimmade?"

* Tidens benämningar på modefärgerna voro ofta mycket drastiska.

**DUN
TÄCKEN**

Högsta komfort.

**Idealet för all säng-
beklädnad.**

**J. SVENSSON & BOURGHARDT
SPECIALFABRIK - VINSLÖV.**

Katalog
på
begäran.

Rikstol.
20 &
121.

"Vad menar du, toka? Ah, min chevelure!
Jo, jag vill att du skall låta hämta Renard."
"Mon Dieu, M:me. Det är ju inte mer än
åtta dagar sedan han var här."
"Gör som jag befäller dig." Och M:me suc-
kar. Vad modet är för en tyrann!

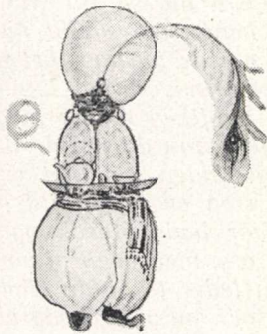
*

M:me vrider och vänder sig framför spe-
geln. Nu är hon visst snart färdig. Hennes
blickar fara granskande över det vitputrade
håret som Renard tornat upp en halv meter
högt med hjälp av en sidenkudde och valfisk-
ben. På toppen av denna pyramid vajar guld-
och pärlfärgade plymer, och siden- och pärl-
band sno sig kring håret ända ut i toppen av
en lång lock som faller ned på hennes hals.
M:me tar en liten guldpuderdosa och pud-
rar ansiktet alldeles vitt. Sedan lägger hon
en stark karminröd färg strax under ögonen,
penslar ögonbrynen kolsvarta och målar åd-
rorerna vid tinningarna vackert blå. En svart
mouche nära den lilla rödsminskade munnen
fullbordar ansiktstoiletten. Sedan stoppar hon
alla sina små smink- och puderdosor ned i en
av pocherna, för att senare på dagen vid be-
hövligt tillfälle kunna förnya sminkningen.

I de små skära örsnibbarna hänga stora
droppformiga pärlor. Den cacadaufinfärgade,
det vill säga guldgula, råsidenklänningen är
djupt uringad och mycket hårt åtsnörd kring
midjan. Invävda blommor av pärlor, topaser
och guldtråd bilda mönstret.

M:me är nu färdig. Dubbeldörrarna slås
upp. Med knapp nöd kommer Madame igen-
om och ut i korridoren, där frasandet av hen-
nes klänning hörs svagare och svagare. M:me
går att göra drottningen sin uppvaktning, sä-
ker på att bakom skyddet av sin robe få ett
nådigt mottagande, ty hon vet att Marie-An-
toinette är mycket känslig för allt smicker,
både för det som gäller henne själv och hen-
nes barn.

Genom det öppna
fönstret hörs en
vagn rulla bort. Än-
nu dröjer en doft av
parfym i luften.
Mandarinerna av meis-
senporlin slår tre
klingande slag på
sin tamburin och
ser med sina sneda
ögon ned på Choko,
som sminkar och
pudrar sig framför
spegeln.

*Rik valuta för en
ringa penning*

ger Idun 1920!

*Prenumerera oför-
dröjligen!*

**GAMINS
SPLENDID**

**GER
GLÄNSANDE
RESULTAT**

**Äkta
Spets- & Siden-Depôt**

LINNÉGATAN 38"
HISS

A. TEL. 197 00
RIKS ÖST. 436

ÄKTA SPETSAR
• KRAGAR •
• BRODERIER •
• STORES •
• DUKAR •
• KUDDAR •
• LINGERIE •
• NÄSDUKAR

M. M.

**FREJAMI
PASTILLERNA**

fylla såväl hygienens som
den goda smakens krav.
Välgörande vid fall av hosta,
heshet och liknande åkom-
mor.

REN SOCKERPRODUKT!

SÄLJAS
ÖVER-
ALLT!

**Främst i världen
ställer vår nya,**

patenterade
uppfinningar
**ANGELICA-
ORGLARNE**
och med de

främsta stå våra erkänt förstklassiga
Pianon.

A.-B. Skandinaviska Orgel- & Pianofabriken.
Grund. 1865. Mästersamuelsg. 41. Sthlm.
Verkst. direktör: M. Th. Dahlström.

**PHOSPHO-
ENERGON-
PILLER**
FÖRORDAS AV LÄKARE
☉ vid allmän svaghet,
nervositet, överansträng-
ning och sömnlöshet. ☉
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

**Alltjämt
bäst
och
mest
an-
litade!**

NUTIDENS FÖRNÄMSTA
ANTISEPTISKA PREPARAT
FÖR HUDENS OCH
MUNNENS VÅRD SAMT
TILL SÅRBEHANDLING
Kemist & Kontrollant
Fil. D:r Yngve Dalström
LAZAROLFABRIKEN
STOCKHOLM
-LAGUGEN - SKYDDAT -

**HELIOS
LAZARIN**
Kemist & Kontrollant
Fil. D:r Yngve Dalström
-LAGUGEN SKYDDAT -

VINÄGRONS ÄTTIKSPRIT

A.-B. VINÄGRONS FÖRENADE FABRIKER
STOCKHOLM - GÖTEBORG - MALMÖ

Är Ni förkyld?

Använd alltid

**SALAM-
TABLETTEN**

Förordad av Prof. C. B. Mesterton.

Pris 50 öre.

**NYA OCH BÄTTRE TRYCKKNAPPAR
FRÅN NORDAMERIKAS FÖRENADE STATER**

TWINITY härstammar från Nordamerika. Den kommer att vinna Eder ynnest därför att TWINITY betjänar Eder bättre än någon annan.

TWINITY har en evinnerlig fjäder som håller fast till Eder finger öppnar densamma. TWINITY förändrar aldrig sin originala glans: alltid ny och glänsande som en ny slant. Är garanterad att inte förlora glansen. Är så flat att inte strykjärn eller vridmaskin kan krossa en TWINITY. Kanterna äro mästerskapligt prässade vilket förhindrar träderna eller tyget från att sköras.

TWINITY tryckknappar levereras på anslående färglagda kartor. Där är sex storlekar—i svart och vitt—en passande storlek att användas för alla tyger.

Försök TWINITY tryckknappar—Om Eder handlare händelsevis inte har dem på lager så skicka hans namn på samma gång som Ni inneslutar en dollar, endera i Postanvisning eller Bankväxel, och vi skola sända Eder, postarvode betalt, fyra kartor (144 tryckknappar) i svart och vitt.

FEDERAL SNAP FASTENER CORPORATION
25-29 West 31st Street Dept. S1 New York
Kabel adress: Etfesefcco Newyork All codes

RIKS TEL. 7859
ALLM. TEL.

SIGNE MELANDERS
BLOMSTERHANDEL

Hamngatan 2

Sari Ivarson.

Hemmens kamp för till- varon.

En artikelserie från ett land, där utvecklingen gått snabbare än hos oss.

DÅ FRÖKEN SARI IVARSON, FÖRFATTARINNA till den artikelserie, som i detta nummer av *Idun* tager sin början, för fyra år sedan var uppe på en avskedsvisit på *Iduns* redaktion före sin avresa till Amerika, uppmanade vi henne att samla material för skildringar om de husliga förhållanden i Förenta staterna, vilka kunde komma den svenska publiken av husmödrar till godo. Vi sågo redan då i Amerika det land, vars förhållanden i mångt och mycket kunde tjäna som en spegelbild av vår egen framtid. Där hade utvecklingen gått snabbare än hos oss, men även vi voro inne på den väg som leder till industrialisering av hemarbetet och på vilken väg vid ett bestämt stadium problemet om den husliga arbetskraften måste lösas.

Sedan dess har fröken Ivarson så teoretiskt som praktiskt grundligt studerat dessa problem. Hon har genomlevat den kris i Amerika, som det stora kriget gjort akut genom arbetskraftens försvinnande från hemmen. Och hon har sett vad Amerika gjort för att möta denna kris, hon kan förtälja både om lyckade och misslyckade experiment.

Då hon nu börjar en serie artiklar i *Idun* över de husliga förhållandena i Amerika sker det i en tid, då problemet är högst aktuellt också hos oss. Säkerligen skola därför hennes artiklar läsas med intresse och utbyte av alla dem, som intressera sig för ett målmedvetet arbete för hemmens anpassning till tidens krav. Fröken Ivarson vet vad hon talar om. Hon är varken en turistande journalist eller en emigrant flicka som icke ser utöver sina egna förhållanden. Hon vill ge oss såväl de stora linjerna som upplysande detaljer från det arbetsfält, där hon är väl förtrogen.

Så här ser det schema ut, vilket författarinnan följer vid utarbetandet av sina artiklar. Våra läsarinor torde se, att det utlovar en allsidig utredning av de amerikanska förhållandena och rör vid många brännande problem:

ELEKTRISKA KOKKÄRL AV ALUMINIUM

ELEGANTA, PRÄKTIGA
LÄTTA ATT FÄLLA REVA
INGEN GIFTIGA OXIDER
INGEN OMFÖRTENNING
TAGA EJ SKADA
VID TORRKNÄMNING

ELEKTRISKA A.-B. SKANDIA
STOCKHOLM

Den 7 Jan.

börjar

VÅRTERMINEN

vid

BAR-LOCK-INSTITUTET

HAMNGATAN 38 - STOCKHOLM C
R. T. 8566, 758. A. T. 11753, 8566

Till vårkurser i **Språk, Stenografi** och **Maskinskrivning** mottagas anmälningar å Institutets exp. fr. o. m. den 2 Januari.

Med en blandning

av koks och brännstov utvinnes vid kamineldning effektivaste värmealstring samt bästa ekonomiska resultat.

Blandningen lämplig till så gott som alla kamintyper.

Begär närmare upplysningar samt rekvirera som prov 1 hl. av varje bränslesort.

Obs.! Betydligt nedsatta priser.

OLAUS OLSSONS KOLIMPORT A.-B., Stockholm.

Telefoner: »OLAUS OLSSONS».

Modärn Kosmetisk Klinik

BERMONIA, Regementsgat. 14 E, Malmö.

Ansiktsomformning, profilförbättring, utjämning av rynkor, veck o. ihåligheter. Fräknar avlägsnas under garanti med *Dorin*, 2 kr. *Pormaskar* och fettglans borttager absolut *Amollin*, 3 kr. *Rynkor* och missfärgad hud övervinnes av *Crema Cleopatra*, 4 kr. *Röd näsa* och ansiktsrodnad ger vika för *Aka Crema*, 3,50. *Finnar* försvinna genom *Fludskalkur*, 5 kr. *Läppmada* gör läpparna röda, 2 kr. *Veget. härbalsam*, bästa medel mot torr, tunnt och kraftlöst hår, återger grått hår sin färg och rött hår blir mörkblont, 4,25. *Ogonbrynsaft*, framkallar mörka ögat ögonbryn, 3 kr. *Augenfeuer* förslänar ögat glans och skönhet, 3 kr. *Forminal* utvecklar bysten, 5 kr. *Bindor* för kindernas rundning, 4 kr. *Revollin* är världens bästa o. modernaste härfärg, 5 kr. *Antipillox* utrotar misspyrdande härväxt, 5 kr. *Sylfid puder* är fullkomligt osynligt, 2 kr. *Ställbara näsformare*, 15 kr. *Varorna återtagas alltid om ej till belåtenhet.*

”ETT TE MED HÄRLIG AROM”

AITKEN MELROSE TE

VITRUMS FERROL

är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.

Tillverkas å
**APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM**

Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

"PROSIT"

Snuva är en tråkig gäst
Pix är bra o. **Pix** är bäst!

- I. *Tjänarinnefrågan.*
— Lyckade och misslyckade experiment.
- II. *Hemmet.*
— Praktisk köksinredning, praktiska husmödrar och arbetsbesparande maskiner. (Med illustration).
- III. *Matfrågan och existensproblemet.*
— Om matlagning och konservering, om dyrtid här och hemma, om vad som göres i hemmen och om vad som köpes färdigt samt om vad man kan leva på i Amerika. (Med matrecept o. någon typisk matsedel)
- IV. *Bostadsfrågan.*
— Om hyreskaserner, "egna hem", lägenhetshotell, mindre pensionat, möblerade rum, hem för självförsörjande unga kvinnor — om hem för gamla och om hem för barn. Litet om hemmens inredning och litet särskilt om miljonärernas palats och armodets uslaste bostäder. (Med illustrationer).
- V. *Om förhållanden i allmänhet.*
— Om nykterhetsrörelsen, slumarbete, Frälsningsarmén, U. K. K. F., boyscout-rörelsens och friluftslivets inverkan på det uppväxande släktet, det kyrkliga livet, föreningslivet o. s. v.

- VI. *Avslutning.*
— Om slutsatser jag dragit från vad jag sett i Amerika och om vad vi böra och inte böra taga efter amerikanerna i.

Här nedan följer den första artikeln, som i sin helhet skall handla om tjänarinnefrågan och vari förf. till en början berättar om sina egna erfarenheter.

Hur jag hade det som tjänarinna.

Tro ej därhemma att tjänarinnefrågan är löst i tjänarnas förlovade land, som Amerika kallats. Problemet är lika olöst här som i Europa för närvarande och bristen på tjänare känbarare än någonsin förr. Amerikanerna ha dock lyckats att lösa ett annat problem nära förbundet med tjänarinnefrågan, och det är den praktiska inredningen av hemmen. Likaså ha de fått i marknaden tusentals arbetsbesparande maskiner samt så mycket konserverade födoämnen, att hemmen böra kunna skötas av ett mindre antal tjänare eller av familjemedlemmarna själva utan någon nämnvärd lejd hjälp.

Före krigets utbrott var det ingen brist på tjänare. Det lönade sig på den tiden att ha ett platsförmedlingskontor. Varenda dag kommo tusenden och åter tusenden platsökande hit från andra länder för att söka sitt levebröd. Lönerna voro ej så lockande som nu, men en sparsam och ordentlig tjänarinna kunde sälta in mera pengar på bankboken än nu, då allting annat fördyrats i samband med kriget och de höjda lönerna. Biljettpiserna till och från Amerika voro ej hälften så dyra som nu. Kläder och skor mycket billigare. Man kunde få en bra bomullsklänning för 98 cent, ett par arbetsskor för 1,25, ett par trikåbomullsbyxor för 25 cent, en liten undertröja för 10 cent och i den stilen. Nu kostar ett par enkla skor minst 3 dollar; om man vill ha ett par skor halvsulade, så får man betala 2—2,50 mot 60—75 cent förut, den enklaste bomullsklänning kostar 1,98, ett par dåliga byxor 50 cent och en lika dålig undertröja 25 cent.

Det kan inte bortresoneras att tjänarna haft det bättre här i mångt och mycket än annorstädes. I de flesta hem ha de alltid haft sina egna sovrum, badrum och matsalar. De ha alltid sin bestämda fritid. En välavlönad kökschef eller kokerska hör emellertid här till undantagen; i hem, där så många som 20—30 tjänare finnas, ha de sällan eller aldrig under årets lopp någon dag fri från bekymmer och ansvar. Den

RAGNAR UTTER

KUNGSGATAN 2

SPECIALITÉT:

DAMUNDERKLÄDER

FRÅN EGEN FÖRSTKLASSIG ATELJER

BESTÄLLNINGAR I DAMUTSTYRSLAR UTFÖRAS

ELEGANTA - GEDIGNA
KAPPOR & GARNITYR

PÄLSVERK

LAGERSON & JOHANSON
INNEH. GEORG BLOMSTEDT - KÖRSNÄR

8 VÄSTERLÄNGGATAN 8
(NÄRA MYNTTORGET)

Sydsvenska Kredit Aktiebolaget.

Fonder kr. 62,000,000:—

gottgör å

Depositions- & Kapitalräkning
högsta gällande ränta.

Vaseline-Chesebrough

För in- och utvärtes bruk. I barnkammaren är det ovärderligt och för varje toalettbord en nödvändig artikel.

DET FINNS EN MÄNGD OLIKA PREPARAT; en del för hyn, skrävliga händer o. d.; andra för reumatism, nevralti, läkandet av blesyer och sår; ävensom andra för åstadkommandet av ett friskt och glänsande utseende åt håret m. m.; kort sagt, intet husapotek borde vara förutan en uppsättning av dessa specialiteter.

Skyddsmärket "VASELINE" förekommer å varje ask eller flaska.
CHESEBROUGH MANUFACTURING CO., 42 Holborn Viaduct, London.

PARAFFININJEKTIONER

Före

för profilförändring av näsa och haka, även kinder, nyckelbensgroppar m. m. Facial extension (operativt utplånande av ansiktsrynkor), samt alla övriga plastiska operationer utföras efter världsberömda amerikanska och franska läkares metoder.

I övrigt allt som tillhör modern kroppskultur.

MARIA ENQUIST,
EXAM. SJUKGYMNAST.

INSTITUT
FÖR SKÖNHETSVÅRD &
PLASTISKA OPERATIONER

BIBLIOTEKSG. 6-8

Efter

Före

Efter

STILFULLA KLÄDNINGAR

I SIDEN, SAMMET
YLLE OCH TYLL

FÖR BARN
BACKFISCHE
OCH DAMER

SMAKFULLA MODELLER
BILLIGA PRISER

PAUL U. BERGSTRÖMS A.-B.
74 DROTTNINGGATAN - KLÄDNINGSAVDELN., 2 TR.

SVENSKA BIOGRAFTEATERNS KLOSTRET I SENDOMIR

(Regie: VICTOR SJÖSTRÖM)

bör icke förväxlas med tyska filmer med
samma namn.

Den svenska filmen kännetecknas av koncentrerad handling, konstnärlig regie, ypperligt spel o. sällsynt god fotografering. De båda förnämsta rollerna i den svenska filmen innehavas av

TORE SVENNBERG och TORA TEJE,
av vilka den sistnämnda härmed har sin
debut på filmen.

I övriga större uppgifter medverka *Renée Björling*, som i *Dunungen* erövat våra hjärtan, *Rickard Lund*, *Sir Archie* i »*Herr Arnes Pengar*», och den framstående danska skådespelaren *Albrecht Schmidt*.

SVENSKA BIOGRAFTEATERNS "KLOSTRET I SENDOMIR" KOMMER ATT BLI EN NY SVENSK FILMSEGER

PREMIÄR NYÅRS DAGEN 1920

som har den mesta friliden i Amerika för dagen är ensamjungfrun eller hushållerskan som hon också ofta kallas. Hennes lön har också mera än fördubblats. Hon har för närvarande 50 dollar i månaden på de minst avlönade platserna samt 55-60-65-70 i de mera välbärgade hemmen. Hon har varje söndagseftermiddag ledig, i många hem varje torsdagseftermiddag, i andra åtminstone varannan. När hon är färdig med lunchen, omkring klockan 2 e. m., så kan hon ha två eller tre timmar för sig själv, innan hon börjar med middagsmålet för kvällen, och när arbetet är slut för dagen kan ingen räkna på att hon skall stanna inne för att se efter barnen, om hon inte av egen vilja gör det. Det fordras ej heller av henne att hon skall gå ut med barnen efter lunch, annat än i undantagsfall, ej heller stoppar hon strumpor åt dem eller märker några handdukar åt frun. Hon behöver varken borsta herrns eller fruns kläder om mornarna, ej heller någon av familjemedlemmarnas skodon. Inte behöver hon springa med varmt vatten till badrummet, i tid och otid, eller bära några tunga vedkorgar. Kakelugnar finnas ej annat än såsom öppna spisar i hallarna och i somliga av rummen. I Amerika äro de senare mest till för syns skull, ty värmeledningsugnen i källaren håller oflast hemmen tillräckligt varma. Amerikanerna äro i vanliga fall för praktiska och prosaiska för att elda i onödan i de öppna spisarna. Det är endast i undantagsfall man finner dem drömma framför en flammande brasa. Herr i huset sköter mestadels om värmeledningsugnen, i annat fall lejer han någon utomstående, som också ofta fyller kolkinkarna i köket, håller rent i källaren samt på gårdsplanen och trottoaren. Ensamjungfrun är kanske den som kommer närmast i beröring med en familjs alla olika medlemmar och den som lär känna dem bäst, om hon har någon människokänedom. Det är inte alltid hon har roligt; hennes erfarenheter äro många gånger dyrt köpta. Ibland har hon tur och ibland otur. Här som överallt i världen finnas bra och dåliga platser, goda, omtänksamma husmodrar, vilka arbeta hand i hand med tjänarinnan, och fruar, som äro så lata och så själviska, eller så upptagna av någonting annat, att de verkligen behöva en så kallad familjeslav i sitt hem. Om de äro upptagna av något nyttigt arbete utanför hemmen, då är det en helt annan sak, många sådana fruar ha i livets skola så att säga fostrats till att bli både nyttiga samhällsmedlemmar och goda husmodrar. I ett sådant hem är det inte svårt för ensamjungfrun att taga alla hushållsbesyren på sina axlar. Det är bara roligt om hon känner att hennes arbete värderas och att hennes matmoder litat på henne i stort så väl som smått. Bland dessa matmodrar finnas dock somliga, nervösa och retliga så det förslår, dem sällan eller aldrig någon kan vara till lags. Deras dåliga lynne kan delvis bero på överansfrängning, men mestadels beror det på att de inte ens försöka att behärska sig själva. Det står ju i bibeln, att det är ibland svårare att styra sig själv än ett helt rike.

Det är endast i undantagsfall som en ensamjungfru kan kallas familjemedlem här i Amerika. Här så väl som i Europa användes endast hennes förnamn, då man talar

A.B. FORENADE
PIANO & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG

Flyglar, Pianon, Orglar från landets
försämsta fabriker. Försäljnings-
magasin: Stockholm: Drottningg.
28, Göteborg: Arkaden, Malmö:
Österg. 28, Norrköping: Drott-
ningg. 16, Gävle: N:a Kungsg. 25.

Fyrornets
Fiskbullar
Kaviar
Sardiner

RADHES ANJOVIS

i ostronsås, Kryddsil, Maljessil, Apil-
bitar, Vingasil, Rensad anjovis i dill,
Skinn- och benfri ostronanjovis.

Levereras i bleckkär.
A.-B. Sveriges Förenade
Konservfabriker

GÖTEBORG Kungl. Hoflev.

En verklig hjälp är

den moderna
HUSQVARNA
symaskinen.

EUCALYPTUS

är välsma-
kande, kraftigt
verkande vid
förkyllningar hals-
o. strupåkommor etc.

Weydes Tekn. Fabriks A/B., Norrköping.

Frälsningsarméns
Handelsdepartement

24 Ösnermalmsgatan 24
STOCKHOLM

BOK-, MUSIKINSTRUMENT-
och PAPPERSHANDEL

Filialer: S. Allégat. 9, Göteborg;
Norrländsgat. 21, Stockholm.

Äkta Ceylon-Té

à 10: - pr kg.

Levereras i hektopaket.

Arméns berömda KAKAO

à 6: 50 pr kg.

Levereras i hektopaket.

VARU-MÄRKE

MENTHOLATUM

INREGISTRERAT

Medel för utvärtes bruk. Kan begagnas vid många tillfällen. Ni gör en tjänst mot var och en, som Ni gör bekant med Mentholatum.

Pris: i tuber kr. 1:25, i burkar 1:50, 2:75 och 5:00. Finnes snart å alla apotek. Gratisprov genast. Sändes även direkt fr. Generaldepöten för Mentholatum, Osterbrogade 4, Köpenhamn O.

BOLINDER'S

Erkänt
förstklassigt
arbete.

Olika storlekar för

hushåll, restauranter, slaktare, charkuterier m. m.

Priskurant på begäran från

Bolinders
Stockholm

PIANINON

av förnämsta fabrikat & lager från flera kungl. hovleve- rantörfir- mor. Mo- dernastilar, olika trä- slag. Goda avbetaln- villkor. Ra- batt vid kon- tant köp.

Tillskriv oss genast om Ni är spekulant.
A.-B. Fogelqvists Musikhandel,
Tel. 691. Norrköping. Tel. 691

Min närlige!

Använd till korrespondensen

"PAKO" BREVASKAR

innehållande papper och kuvert i smakfull utstyrelse och alla pris- lägen. Ingenting förfäres, pappe- ret ligger färdigt, snyggt och fint i sin ask. Praktiskt och ekonomiskt. Säljas hos alla Bok- o. Pappershandlare. Fabrikanten: **AB. Papperskom- paniet, Sthlm.**

Bästa ingredienser

vid småbak förtjäna bli behandlade med bästa jäsningsmedlet. Gooda- Jästmjöl är bäst och på- litligast. Säljes överallt i burkar å 25, 40 och 75 öre.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co.

*Begin alltid
Köksbröddor*

VOLTA

elektriska
värmearranger
öfver kusködersys-
tem lätt och anderram

**ELEKTRISKA
AKTIEBOLAGET
VOLTA**

ULVSUNDA PR. STOCKHOLM
UTSTÄLLN. BIRGERJARLSG. 21

om eller tilltalar henne. "Min jungfru" eller "jungfrun" hör man också här nämnas då fruarna träffas i affärerna, på förstugukvist-arna eller i telefonerna. Deras röster kan då bli så vassa som sylspeisar och deras tungor så giffiga som ormgaddar. Tjänarin- nan har oftast nyckeln till baddörren, där det inte alltid är så lätt att finna vägen bland asktunnor och annan bråte. Nu tän- ker jag på ett av mina äventyr i Amerika. Jag hade nämligen, då jag kom hit för nära fyra år sedan, fått taga plats som ensam- jungfru, för att sätta mig in i de ame- rikanska förhållandena samt för att lära språket och framför allt tjäna mitt leve- bröd. Jag hade hamnat i en stad i Connecti- cut, några timmars järnvägsresa från New York, och genom en svensk pastorsfamilj fick jag höra talas om en plats hos en ny- gift doktorsfamilj. Pastorsfamiljen kände ej till platsen ifråga. Många amerikanare ha för sed att fråga en skandinavisk präst till exempel om inte händelsevis bland fåren i hans skock finnes någon snäll och villig flicka som behöver en bra plats. Jag lyckte att jag kunde försöka platsen, så jag tog min kappsäck med de nödvändigaste kläderna och vandrade dit en lördagseftermiddag. Lö- nen skulle bli fem dollar i veckan, och tors- dags- och söndagseftermiddagar skulle jag få fria. Jag fann ett gammaldags hus, som var sammanbyggt med andra likadana hus på båda sidor. En stor stentrappa ledde upp till hallen och några steg ned vid sidan av trappan var en ingång till matrummet, som låg i källarvåningen med köket bakom. Från köket ledde en annan dörr till bak- gården. Jag tror knappast att någonting hade kunnat göra mig mera nedstämd på en lördagseftermiddag än anblicken av de olika våningar min unga matmoder förde mig igenom. Vi gingo först upp på tredje våningen, där mitt rum låg bredvid bl. a. ett stort rum, fyllt av koffertar och lådor, gamla tavlor och dylikt. Jag drog den slut- satsen, att mitt herrskap hade hyrt huset möblerat, då jag inte kunde tänka mig att ett nygift par skulle behöva ha så mycket skräp. Mitt "bås" var smalt och hade en vanlig garderobsdörr utan lås, ett bart golv med grova, lösa tillor, vilka troligen ej va- rit skurade sedan huset byggdes; en liten rankig bädd, ett lika rankigt tvättställ och en gammal byrå utgjorde möblemanglet. In- gen kakelugn och ingen värmeledning. Min matmoder förstod att jag undrade hur i all världen jag skulle kunna hålla mig varm däruppe om nätterna, för att nu inte tala om dagarna. Hon tog mig ut i förstugan och vi- sade mig genom den öppnade gästrums- dörren en värmeledningsventil. Värmen skulle gå från den genom gästrummet och förstugan in till mitt rum. Jag kunde ingen- ting säga, ligande följde jag henne ned för trappan. Hon sade att deras sovrums städa- de hon själv. Jag skulle sörja för trappor, hall och förmaket, som också var väntrum och doktors mottagningsrum. Jag skulle passa dörrklockan, och så skulle jag hålla rent i källarvåningen och laga maten där- bredvid och passa upp vid bordet o. s. v. I köket lämnade min matmoder mig ensam, och jag gick min rond inspekterande. Det var stort nog med två fönster, utan gardi- ner, och bredvid en gammaldags spisel värmeledningsugnen i ett hörn. Där var kol- skyffel, kvastar och hinkar nära det svarta vidundret, och på spisen och i diskbänken smutsiga kastruller och andra diskar. I en gryta lågo kökshanddukarna i blöt. Där var ett skafferi, med ett fönster, mot en liten förstuga utanför köksdörren, och jag undra- de om det var från skafferiet eller förstu- gan den elaka lukten kom.

(Forts.)

SYSTRARNA HULTGREN

TEXTILATELIER
BIRGER JARLSGATAN 13 II

*Färdiga och påb. handarbeten.
Största lager av silke.*

En plats- annons uti
Vermlands-Tidningen
läses i över **10,000**
Vermlandshem.
Länets enda dagliga tidning.
Huvudkontor: **Karlstad.**

Annonsera i Idun

BARNÄNGENS VADEMECUM

DET VÄRLD/BERÖMDA-MUNVATTNET
TILLVERKAS OCH SÄLJES I ABSOLUT
SAMMA KVALITET SOM FÖRUT

Cloettas

GULD-CACAO

och

CHOKLAD

Förnämsta
svenska fabrikat

Säljas överallt

Agra MARGARIN

Obs! Pristävlan Obs!

Härmed inbjudes till deltagande i pristävlan om namn på ovanst. produkt

Kr. 2.000: 00

i priser. Alla kunna deltaga. Prova denna förträffliga vara o. begär prospect över vår namnp pristävlan.

Fås hos de flesta handlande.

A.-B. Agra Margarinfabrik

SVAR

A DEN I N:o 47 föreg. är införda serien frågor följer här nedan svar, och har redaktionen ansett, att det utfästa priset 10 kr. denna gång bör delas mellan signaturerna "A. F." och "Ego", vadan innehavarinna av dessa signaturer behagade anmäla sig å vår byrå för beloppets utbekommande.

"23-årig fru". En läsarinna, som uppmärksammat att "23-årig fru" på en på frågoavdelningen framställd fråga fått ett enskilt svar, har bett, att genom oss få till den, som skrivit detta svar, framställa en bön om ett liknande, då hon befinner sig i alldeles samma belägenhet som "23-årig fru". Ifrågavarande person kan antingen sända svaret till Iduns redaktion för vidare befordran eller meddela oss namn och adress.

Red.

N:r 231. Jag tycker ej ni bör lämna ert hem, då er man är "skötsam och ordentlig" och ni har ett "rart" hem. Försök för det första att utforska orsaken varför er man trivs bättre borta och ensam. Kanske felet möjligen kan vara till finnad hos er själv. Men om så inte är förhållandet så gå ändå ej från ert hem. Stanna där för er lille gosses skull. Det verkar ej gott på barnen att behöva skiljas från sitt hem och genomgå sådana brytningar som en skilsmässa. Om er gosse är rar, bör ni kunna leva för honom — mängden har mindre att leva för. Arbete är också utmärkt som tröst. Ensam kan ni väl känna er men ej olycklig, tycker jag. Många män ha sådan läggning eller ha det liksom nedärvt, att hustrurna ej behöva någon förströelse. De tänka aldrig därpå. Det är liksom en given sak, att de bara ska gå omkring och styra och ställa i hemmet. Det blir er sak — om er man är av den sorten — att så småningom få honom på andra tankar. Lär er så länge förstå er man, ty det är nog därpå det hänger. Det är så oändligt välgörande att vara med människor, som förstå ens eget lynnes skiftningar, som förstå att tala och tiga, gråta och skratta — allt i rätt tid. Alltså mitt råd: studera er själv riktigt noga så länge och tacka Gud för vad ni har så kanske edra sorges kringars förrän ni anar det. De inbillade sorgerna äro alltid värst. Och ingen får leva odelat på solsidan jämt.

Allkä.

— Kära ni, bli ni i ert hem och lev för er lille son, ni kan inte ana hur hemskt det är att skiljas, när man skall börja röra i allt och dela allt vad man har i hemmet och den hemska tomhetskänslan. Det är naturligtvis tråkigt att jämt bli förbisedd, men är er make bara snäll i hemmet så går det an och det är kanske något övergående. Var bara snäll och vänlig mot honom, gör honom små tjänster, låt

honom aldrig märka, att ni grubblar över hans beteende. Det är så svårt att få bra platser och helst att tjäna andra. Undertecknad har själv gått igenom allt detta och vet vad det vill säga, står nu i begrepp att bryta mig en bana med en späd son på färden.

En hårt provad mor.

— Er fråga är egentligen mycket svår att besvara. Men en sak är dock klar, och det är, att ni skall sätta er själv i sista rummet och ert barn i första. Tänk först på vad som är bäst för er son! Han får framför allt ej bli lidande av ert handlingsätt!

Visst är det bittert att vid så unga år bli förbisedd av maken, isynnerhet som ni ej tycks veta någon orsak därtill. Men tänk noga efter, gå till doms med er själv. Har ni manne vid något tillfälle visat svartsjuka eller dylikt? Behärska först och främst den känslan! Kanske er man ej färdig emot sina vänner i hemmet? Kanske ni på något sätt visat er avogt stämd mot en eller annan av hans vänner. Ramsaka er grundligt! Det är mycket sällan enbart ena partens skuld vid dylika miss-hälligheter. —

Försök få er mans tillåtelse att resa bort från hemmet någon tid och tag gossen med er. Kanske kan mannen då komma att sakna och längta efter er båda och konflikten på så vis lösas. Ja, det är som sagt en allvarsam och svår sak för en utomstående att hjälpa er med. Har ni ej någon riktigt god vän som är opartisk och kan råda er? Eller en mor, eller syster? Tänk er väl för, innan ni handlar och tänk först och främst på barnet.

A. F.

— Ni skall ej framkalla någon brytning, om ej er man genom tro-loshet besudlar själva hemmets helgd! Tidens lösen är alltför mycket: passar det inte, så adjö! Det bör vara starkare band som hålla ihop äktenskapet. Frågan är inte hur jag känner det, utan hur

(Forts. i B-numret.)

BREVLÅDA.

"Hemtrevnad", som i frågan n:r 192 bad om råd rörande lämplig framtidsplats på landet för sig och sin son, torde för redaktionen uppge namn och adress, enär brev anlänt till henne.

Kriegs-Briefmarken

Grosse
Preisliste &
Zeitung
kostenlos

Albert Friedeman,
LEIPZIG 155, Flossplatz 6/7.

Ni behöver en huvudstadstidning för 1920

Ni behöver en tidning, som genom förbindelser i hela landet och i utlandet kan dag från dag ge Er en överblick av det viktigaste, som sker i världen, ute och hemma. Välj då

STOCKHOLMS-TIDNINGEN

som i trettio år fullföljt sitt program såsom en

frisinnad, demokratisk och självständig

daglig nyhetstidning av första rangen, och som redan före sekelskiftet hade nått sin allt sedan obestridda plats såsom

landets mest spridda dagliga tidning

I Stockholms-Tidningen medverka många av landets främsta pennor på litteratur-, konst- och teateravdelningarna samt på skilda fackområden. Lättläst, underhållande och upp-lysande, bjuder Stockholms-Tidningen även på väl vald förströelseläsning och intressanta följetonger.

OBS.! Prenumerera före jul på närmaste postanstalt!
Prenumerationspris oförändrade.

La Mascotte Hud-Crème

Det bästa för ansikte o. händer.

Mot grått hår och mjäll.

Härmed meddelas att det utmärkta och så mycket efterfrågade härvattnet mot grått hår som förhindrar häravfall och fullständigt borttager mjäll och som i över 40 års tid förts i Fanny Gelins Parfymmagasin, Malmstorgsgat. 5, Sthlm, numera fås under adr. Firma Fanny Gelin, Norrviken, Riks- och Sthlmstel. Norrviken 214. Pris 6:30 kr. fraktfritt.

Spädbarnshemmet

Adress Furu Hill, Sigtuna emottager elever, som önska utbildning i barnavård. Ansökningar insändas till Föreståndarinnan.

ENGELSKA "KVICK-SOPPOR"

Begär det hos tider handlande

Parti: Ringheim Katrineholm

Husmödrar!

Det bästa blir i längden det billigaste. Begär därför alltid

Pellerins Växtmargarin,

"EXTRA VÄXT"

som är marknadens förnämsta fabrikat.

Dr E. Dujardins Kosmetiska Kliniker, Köpenhamn.

Spec. Paraffinbehandling av ansiktsfel (såsom vanprydande form på näsa, mun, kinder, haka och byst) samt ärr, rynkor och andra missbildningar.
Amagerstov 31, tisd. o. fred. 4.30-6. Byen 51. Privat Telf. Godth. 471 y.

Doktor A. Kjellbergs
 Kurs i massage och sjukgymnastik.
 Begär prospekt!
 Stockholm. Höllandaregatan 3.

D:r A. KARSTEN
 Medicinskt Elektricitets-,
 Ljus- och Röntgeninstitut
 Kungsg. 60, STOCKHOLM
 Behandling av
reumatiska åkommor.

Doktor J. Arvedsons kurs
 i Sjukgymnastik, Massage
 och Pedagogisk Gymnastik
 medför enligt kungl. maj:ts medgivande samma komp. och rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.
 Kursen 2-årig börjar den 15 sept.
 Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson, adr. Odeng. 1, Stockholm.

Professor PATRIK HAGLUNDS
 Gymnastisk-Ortopedisk-Kirurgiska Privatkl. R. T. 7025, Stureg. 72, Stockholm. S. T. 8301.
 För behandling av stödje- och rörelseorganens skador, sjukdomar, deformiteter och funktionsrubningar.

Vid
GÖTEBORGS
GYMNASTISKA INSTITUT
 Ostra Hamngatan 45,
 (Hörnhuset vid Kungssportsplatsen)
 börjar medio av januari
 ny kurs i
MASSAGE O. SJUKGYMNASTIK
 omfattande även elektr. behandling, div. badformer, ljus- och värmebehandling samt Zander-gymnastik.
 Begär illustrerat prospekt.

Gymnastikdirektörsexamen
 avlägges efter 2-årig kurs av kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
 Ny kurs börjar 1 sept.
 Prosp. Major J. G. Thulin, LUND.

Velvet Complexion.
 Ööverträffligt hudmedel.
 »Velvet Complexion» är en mjölkliknande vätska som utan tvivel är framställd av mandel. Vilka ytterligare ingredienser, som släta ut rynkor, göra musklerna fasta och giva hyn klarhet och vitthet, vet jag ej. Något trolleri är det.» Ur Anna Söderberg: Skönhetsvård. Pris kr. 8:— plus porto.
FRANSKA PARFYMAGASINET,
 Hovleverantör.
 Drottninggatan 21, Stockholm.

Kvinnosjukdomar.
 Underlivsliidande och liknande undviks bäst genom Haralds livmoderspruta. Pris 12, 16, 20 kr., med båda rören 16, 20, 24 kr. Haralds Sköljningspulver 2 kr. pr ask. Livmoderspeglar 3, 5 och 10 kr. Bokprislistan 22 och ill. kat. 23. mot 12 öre porto i försegl. brev utan firmatryck.
 Till landsorten mot postförskott eller förut insänd likvid.
Constantin Harald
 Linnéstan 18. GÖTEBORG

Underlivsliidande
 och dylikt undgås bäst med livmodersprutan Nolibor, av förnickad och förtent metall, ingen rostande, mindrevärdig bleckspruta. Pris 15, 19, 23 kr., med båda rören 20, 25, 30 kr. Lämpligaste lösning är Noliborpulver 5 kr. pr ask. Livmoderspeglar 10 och 20 kr. Även andra sjukvårdsartiklar. Prislista mot 15 öre porto.
CARL G. SCHRÖDER,
 Möllvängsgat. 53 b. Malmö 1.

Thyra Rinmans Konvalescenthem för barn
 Tel. 8 Gränna. Östönå, Förnäas. mottagar på det vackra Östönå herresäte klena och friska barn för rekreation. 215 mtr ö. h. i skogrik trakt. God närande föda. Underv. av komp. lärarinnor. Skolbarn mottagas under julferierna då även äldre kunna få medfölja så långt utrymmet tillåter. Anmälningar mottagas nu för jul och vårtermin. Prospekt.
TYRA RINMAN,
 Ex. sjuksköterska.

Kurser i barnavård.
 Vid Barnavårdsbyråns Spädbarnshem i Örby mottagas unga kvinnor till utbildning i barnavård. Teoretisk undervisning av hemmets läkare, praktiskt undervisning av hemmets föreståndarinna. Kursens längd 3 månader. Avgift för kursen jämte bostad och kost inom hemmet 100:— kr. i månaden. Närmare underättelser genom Barnavårdsbyrå, Kornhamnstorg 51, Stockholm.

Frihet under ansvar, demokrati på laglighetens grund!

Se där i korthet
AFTONTIDNINGENS
 program. Ni stöder det
 genom att prenumerera på och annonsera i
AFTONTIDNINGEN

S:ta Birgittaskolan

— Grundad 1910 —
Regeringsgatan 19—21, Stockholm
 Allm. Tel. 51 90. Riks tel. 141 08.
 Förmästa läroanstalt för kvinnligt handarbete.
 Undervisning i: Klädsöm, Fransk linnesöm, Barnkläder, Konstbroderi, Spetsösm, Knyppling, Monteringar o. Gobelinvävnad. Filet ancien m. m. Föreläsningar: Comtesse G., Fru Alma Welander-Philip, Fru Ellen Nordenstreng.
 Anmälningar dagligen 10—5. Prospekt på begäran.
 Vårterminen börjar 15 januari. 6 frielever.
EMMY KYLANDER.

Elsa Philips Husmoderskola,
 St.-tel. Ö. 1310. **Karlavägen 25, Stockholm,** St.-tel. Ö. 1310.
 börjar sin 24-dje termin för bildade unga flickor den 28 jan. 1920. Undervisning i enklare och finare matlagning, bakning, konservering och inläggningar av bär, frukt, grönsaker och kött; vegetarisk matlagning, sjukmatlagning, uppköp, födoämneslära, hushållets ekonomi m. m. **Olika kurser.** Examinerade lärarinnor. **Förbereder inträde till lärarinnekurser i huslig ekonomi.** Prospekt, ref. och närmare upplysn. på begäran.
ELSA PHILIP,
Karlavägen 25. Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundets Fruktdodlings- och Trädgårdsskola,
Apelryd, adress: Båstad.
 börjar sin femte kurs den 15 mars. Undervisning meddelas åt kvinnliga elever i trädgårdsodlingens olika grenar samt konservering. Prospekt erhålles och förfrågningar besvaras av Föreståndarinnan, adr. Box 17, Båstad och å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, Klarabergsgat. 48, Sthlm.

Fröbel-Institutet i Norrköping.
 I A- och B-kurserna, som avse utbildning för barnträdgårdar och för barnavårdsarbete i allmänhet mottagas några nya elever i januari. Närmare genom prospekt.
Ellen Moberg. Maria Moberg.

BIRGITTA-SKOLAN
Beridarebangatan 17, Stockholm.
Filialer: Köpenhamn, Göteborg.
 Undervisning i klädsömnad, linnesöm, barnkläder, konstbroderi, knyppling etc. Praktisk och teoretisk kurs i vävning. Betyg efter genomgången fullständig kurs.
 Ny termin börjar 15 Januari vartill anmälan emottages dagligen, skriftligen eller i skolans lokaler. Prospekt på begäran.
ELISABETH M. GLANTZBERG.
 Allm. 41 48. Riks 108 63.

LEDIGA PLATSER
Bildad flicka
 kan få lära hushåll i skånsk prästgård på landet. Moderat pris. Svar märkt »Kyrkoherde», postfach 19, Tomelilla.
Plats som husmoder
 finnes för en äldre allvarlig person, som med ordning och sparsamhet kan förestå hushållet på en lantmannaskola i Småland. Hushållet består av omkring 31 elever, varav blott 13 äta på skolan, 3 lärare o. 2 jungfrur. Goda rekommendationer fordras. Man hänvänder till Fru A. Högman, Stora Sköndal, Stockholm 4.
BARNKÄR, BÄTTRE FLICKA eller barnjungfru sykkunnig o. ord. får god plats 15 jan. eller 1 febr. för 3 barn 3, 7, 11 år. Två jungfrur finnes. Svar med lönepr. betygssvkr. o. foto till »I. L. B.», Iduns exp.

Plats som **AVDELNINGSSKÖTERSKA** å manl. avd. vid Västman. Läns tuberk. sjukhus Skogsfjället invid Västerås, är till ansökan ledig att tillträdas omedelbart eller senast början av inst. febr. Lön: 500 kr., lika stort dyrtidstillsägg, ålderstillägg, semester, allt fritt. Fullständiga ansökningshandlingar med friskbetyg och helst foto kan insändas till Doktor Martin Sjögren, adr. Skogsfjället, Västerås, tel. 430. 10—11 f. m.
BÄTTRE FLICKA, icke under 25 år, barnkär, kunnig i enklare matlagning och villig att med husmoderns hjälp sköta hemmet (3 pers.) erhåller plats i Vänersborg i början av januari. Svar med uppgift å ref. och lönepret. till Fru Auditören E. Lindgren, Pringsgat. 25, Karlskrona.
FRISK OCH PÄLITLIG JUNGFRU kunnig i matl. får bra plats 15 jan. i 3 pers. hushåll i livlig trakt av Roslagen. God lön. Svar till: »Ingenjörsfamilj — 3 pers.», under adr. S. Gumaelii, Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

1920 **Skånska** **1920**
Dagbladet
 med illnstrerade
 söndagsnumret **Hemmet** Upplaga **72,350 ex.**
(Malmö)

Varför har Skånska Dagbladet,
 Malmö, vunnit en för våra förhållanden så storartad spridning, blivit hela Sveriges mest omtyckta pro-
 vinstidning?

Därför att SKÅNSKA DAGBLADET intager en självständigt frisinnad, ärligt demokratisk ståndpunkt.
Därför att SKÅNSKA DAGBLADET icke behöver skaffa sig publik genom att smickra folkets lägre lidelser och försvara dess fel utan, absolut oberoende, vågar säga sanningen både uppåt och nedåt.

Därför att SKÅNSKA DAGBLADET icke, i fråga om vårt förhållande till utlandet, predikar nationalhat och i socialpolitiken aldrig underblåser klasshat utan efter förmåga kämpar för fred med alla andra nationer och för tillmötesgående mellan olika samhällslager.

Därför att SKÅNSKA DAGBLADET redigeras med det ögonmärket att det skall vara en tidning för alla, för höga och låga, män och kvinnor, rika och fattiga, unga och gamla.

Därför att SKÅNSKA ADAGBLADET oförskräckt utfalar sin mening i alla frågor av allmänt intresse samt så raskt som möjligt meddelar dagens och nattens viktiga eller spännande nyheter.

Därför att SKÅNSKA DAGBLADET med sitt illustrerade, sextonsidiga söndagsnummer, den för inbindning avsedda familjjournalen HEMMET, lämnar rikligare förströrelseläsning än någon annan svensk tidning, varill kommer att den dagliga tidningen och söndagstidningen under årets lopp meddela tillsammans över tusen illustrationer.

Därför att SKÅNSKA DAGBLADETS väldiga annonsstoff giver, så att säga, en avspegling av hela Sydsveriges ekonomiska liv, lämnar köpmän, industridkare, fastighetsägare och spekulanter, platsökande m. fl. värdefullaste upplysningar.

Därför att SKÅNSKA DAGBLADET, trots sitt stora format och de högst betydliga kostnader tidningens tekniska framställande kräver, är även i dyrtiden billig, kostar blott **3 kr. 95 öre**
i kvartalet (med postarvodet)

Prenumerera snarast å närmaste postkontor!

DIVERSE
Enastående tillfälle
 för den, som önskar etablera sjukhem med de bästa förutsättningar, finnes av en händelse i naturskön trakt i Skåne, i livligt besökt rekreationsort, präktigt villa av sten i 2 vån. om 11 stora rum, hallar, balkonger, glasveranda m. m. Stor tomt och trädgård. Ekonomibyggnader, el. ljus, värmeledning, telefoner m. fl. nutida bekvämligheter. Tillfälle till sport. Halva köpesumman kan få inestå. Säljes på grund av resa från orten till billigt pris vid snar affär. Vidare genom Tjäders Byrå, Lantegendomsavdelningen, Hamng. 10, Stockholm.
 FOR EN ENKEL och anspråkslös, barnkär, bättre flicka med vana vid och intresse för barn, kunnig i sömnad och handarbeten, finnes god plats ledig den 1 eller 15 jan. såsom barnfröken i bättre familj i norra Skåne. Svar med foto, lönepr. och ref. till »4 gossar, Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.
 TVA BÄTTRE FLICKOR erhålla plats som kamrater i stor familj i Strängnäs omkr. den 10 jan. Den ena bör vara kunnig i matlagning, den andra i sömnad. Svar med ref. till Friherrinnan Leijonhuvud, Ekegården, Strängnäs.
 UNG FLICKA erhåller god plats i landsorten hos källarmästarefamilj dels att hjälpa barn med läxläsning, dels att biträda å kontor och kassa några timmar om dagen. Den som är något sykkunnig har företräde. Obs! Fritt mat, rum och tvätt, god lön efter överenskomme. Egenhändigt skrivet svar till »Källarmästarefamilj», Iduns exp. f. v. b.

Man får
frisk aptit
av
Stomin!

STURE-EE 1919.

Fru Lindholms sedan 20 år berömda läkemedel
hostmedel lungotsmedel magmedel

TUSSIN **STOMIN**

Pris 5 kr. Räcker en månad.

Lagligt

Pris kr. 4.50. Räcker en mån.

skyddade.

Läkemedlen sändas pr postförskott antingen var för sig eller tillsammans.
Diskret på begäran.

4:e upplagan (21:a-25:e tu-
sendet) av min bok »Om Tus-
sin och Stomin» jämte prospekt om
Almenta sänder jag gratis på beg.

FRU HEDVIG LINDHOLM,
Upplandsgatan 68, Stockholm.
9-3, Tisd., Torsd., Lörd. även 6-7.
Rt. 102 19. At. 115 29.

"F. den 13 April 1919.

Jag ville ju gärna se, vad resultatet skulle bli, och jag får på det bästa
rekommendera det. Jag känner hostan mycket lindrigare och har ej haft
några svåra anfäll av andnöd, som jag förut var så svårt ansatt av.
Vänligen med högaktning A. S."

SUNLIGHT TVÅL

Vad tvätt är lätt
på
Sunlight sätt!

Skillnaden märkes ännu mer
vid stortvätt.

Överstryk de blöta plaggen med
Sunlight, rulla ihop och låt
ligga i blöt en timma — tvätta
sedan lätt på brädet och skölj
väl.

Märk den rena
friska doften.

Vid kokning använd alltid
SUNLIGHT såpvatten —
linnet blir då bländande vitt.

Undervisning meddelas av från fackskolan utexam. skol-
kökslärarinna i enklare och finare matlagning, bakning, sylt-
ning och konservering, konfektkokning, dukning och ser-
vering, uppköp av matvaror, enkel hushållsbokföring och
födoämneslära samt rengöring, tvätt och strykning, vården
av linne och sängkläder m. m. I husmoderskursen ingår
fullst. undervisning i kläd- och linnesömnad för hand och
på maskin, tillklippning, lagning, märkning etc. samt mo-
derna handarbeten ävensom Samaritkurs. — — — Som

HEMHUSHÅLLSSKOLAN

FRU EMMA KJELLSTRÖM,
Storgatan 38, STOCKHOLM.

ALLM. TEL. 24208.

skolan avser att ej blott meddela eleverna praktisk och
grundlig undervisning i en husmoders arbete och plikter
utan även samtidigt kunna bereda de unga flickorna den
till syn och trevnad, som endast ett hem kan giva, *bo alla
elever inom skolan* och endast ett begränsat antal (6 à 8 st.)
mottagas. Ref.: Myntdirektör K. A. Wallroth m. fru; Pro-
fessorn vid Tekn. Högsk. Valfrid Pettersson m. fru. Vår-
terminen börjar den 1 februari 1920. Förfrågningar be-
svaras omgående av skolans föreståndarinna

BRITTISKA UNIVERSITET

I Storbritannien finnas 18 universitet, vilkas lärarstab och elev-
antal äro ungefärligen följande:

	Lärarstab	Studenter
Universitetet i Aberdeen.....	84	1024 (328 kvinnliga)
„ „ Belfast.....	66	685
„ „ Birmingham.....	141	874
„ „ Bristol.....	222	895 (241 kvinnliga)
„ „ Cambridge.....	138*	3676 (1914)
„ „ Dublin (T. C. D.)..	100	1285
„ „ Durham.....	151	961 (33 kvinnliga)
„ „ Edingburgh..... (c)	200	2529 (546 kvinnliga)
„ „ Glasgow.....	158	2916 (662 kvinnliga)
Irländska nationaluniversitetet.....	157	1774
Universitetet i Leeds.....	186	1065 (204 kvinnliga)
„ „ Liverpool.....	214	1170 (305 kvinnliga)
„ „ London.....	800—900	4086
„ „ Manchester.....	238	1268
„ „ Oxford.....	159*	3045 (450 kvinnliga)
„ „ St. Andrews.....	93	508 (200 kvinnliga)
„ „ Sheffield.....	146	399
„ „ Wales.....	164	1319 (437 kvinnliga)

* Dessutom finnes ett stort antal kursledare och docenter.

(Universitetsnotarierna lämna på begäran alla närmare upplysningar.)

DEN NYA ENGELSKA "PH. D."-GRADEN.

Flera brittiska universitet ha nu inrättat en "Ph. D."-
grad, som torde lämpa sig speciellt för svenska studenter.

1. Varje med universitetsexamen försedd studerande, till-
hörande något, av härvarande universitetsmyndighe-
ter, godkänt svenskt universitet, äger inskriva sig vid
brittiska universitetet för att idka studier i och för
vinnande av "Ph. D."-graden.
2. Denna grad kan vinnas inom alla fakulteter, den teo-
logiska, juridiska, medicinska, humanistiska, naturvet-
enskapliga, tekniska och kommersiella.
3. Den beräknade studietiden vid brittiska universitet
uppgår till omkring 2 år.
4. Graden i fråga kan vinnas genom en avhandling jämte
skriftlig eller muntlig tentamen, om så anses önskvärt.

ALLA UPPLYSNINGAR

beträffande kurser, levnadsomkostnader jämte andra del-
taljer, kunna på begäran erhållas från

THE UNIVERSITIES BUREAU
IMPERIAL INSTITUTE, LONDON.